

EUROPEES PARLEMENT

2014 - 2019

Zittingsdocument

A8-0341/2015

24.11.2015

VERSLAG

op weg naar een Europese energie-unie
(2015/0000(INI))

Commissie industrie, onderzoek en energie

Rapporteur: Marek Józef Gróbarczyk

Rapporteur for the opinion (*):
Ivo Belet, Commissie milieubeheer, volksgezondheid en voedselveiligheid

(*): Procedure met medeverantwoordelijke commissies – Artikel 54 van het Reglement

INHOUD

	Blz.
ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT	3
ADVIES VAN DE COMMISSIE MILIEUBEHEER, VOLKSGEZONDHEID EN VOEDSELVEILIGHEID (*)	43
ADVIES VAN DE COMMISSIE BUITENLANDSE ZAKEN	54
ADVIES VAN DE COMMISSIE INTERNATIONALE HANDEL.....	59
ADVIES VAN DE COMMISSIE VERVOER EN TOERISME.....	65
UITSLAG VAN DE EINDSTEMMING IN DE TEN PRINCIPALE BEVOEGDE COMMISSIE.....	70
HOOFDELIJKE EINDSTEMMING IN DE TEN PRINCIPALE BEVOEGDE COMMISSIE	71

(*) Procedure met medeverantwoordelijke commissies – Artikel 54

ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT

op weg naar een Europese energie-unie (2015/0000(INI))

Het Europees Parlement,

- gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, met name de artikelen 191, 192 en 194,
- gezien het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie (Euratom),
- gezien de mededeling van de Commissie getiteld "Een kaderstrategie voor een veerkrachtige energie-unie en een toekomstgericht klimaatbeleid" (COM(2015)0080) en de bijbehorende bijlagen,
- gezien de mededeling van de Commissie getiteld "Europese strategie voor energiezekerheid" en de bijbehorende werkdocumenten (COM(2014)0330),
- gezien de mededeling van de Commissie getiteld "De veerkracht op korte termijn van het Europese gassysteem. Paraatheid ten aanzien van een mogelijke verstoring van de gastoevoer uit het oosten tijdens de herfst en winter van 2014/2015" (COM(2014)0654),
- gezien de mededeling van de Commissie over energievoorzieningszekerheid en internationale samenwerking getiteld "Het energiebeleid van de EU: verbintenissen met partners buiten onze grenzen" (COM(2011)0539),
- gezien het verslag van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad en het Europees Economisch en Sociaal Comité getiteld "Tenuitvoerlegging van de Mededeling inzake energievoorzieningszekerheid en internationale samenwerking en van de Conclusies van de Energieraad van november 2011" (COM(2013)0638),
- gezien de mededeling van de Commissie van 13 november 2008 getiteld "Tweede strategische toetsing van het energiebeleid: een EU-actieplan inzake energiezekerheid en -solidariteit" (COM(2008)0781),
- gezien de mededeling van de Commissie van 26 november 2014 getiteld "Een investeringsplan voor Europa" (COM(2014)0903),
- gezien de mededeling van de Commissie van 10 oktober 2012 getiteld "Een sterkere Europese industrie om bij te dragen tot groei en economisch herstel" (COM(2012)0582),
- gezien de mededeling van de Commissie van 15 november 2012 getiteld "De interne energiemarkt doen werken" (COM(2012)0663) en de resolutie van het Parlement van

10 september 2013 over een effectief werkende interne energiemarkt¹,

- gezien de mededeling van de Commissie getiteld "Voortgang bij de voltooiing van de interne energiemarkt" (COM(2014)0634),
- gezien de mededeling van de Commissie getiteld "Prioriteiten voor energie-infrastructuurprojecten voor 2020 en verder - Een blauwdruk voor een Europees geïntegreerd energienetwerk" (COM(2010)0677),
- gezien de mededeling van de Commissie van 29 januari 2014 getiteld "Energieprijzen en -kosten in Europa" (COM(2014)0021/2),
- gezien de mededeling van de Commissie van 22 januari 2014 getiteld "Voor een heropleving van de Europese industrie" (COM(2014)0014),
- gezien de mededeling van de Commissie getiteld "De interne energiemarkt doen werken" en de bijbehorende werkdocumenten (COM(2012)0663),
- gezien het verslag van de Commissie van 14 november 2012 getiteld "De toestand van de koolstofmarkt in 2012" (COM(2012)0652),
- gezien de mededeling van de Commissie van 20 september 2011 getiteld "Stappenplan voor efficiënt hulpbronnengebruik in Europa" (COM(2011)0571) en de resolutie van het Parlement van 24 mei 2012 over het efficiënt gebruik van hulpbronnen in Europa²,
- gezien de mededeling van de Commissie getiteld "Energie-efficiëntie en de bijdrage daarvan aan de energiezekerheid en het kader voor het klimaat- en energiebeleid voor de periode tot 2030" (COM(2014)0520),
- gezien de mededeling van de Commissie getiteld "Routekaart naar een concurrerende koolstofarme economie in 2050" (COM(2011)112),
- gezien de mededeling van de Commissie van 15 december 2011 getiteld "Stappenplan Energie 2050" (COM(2011)0885) en de resolutie van het Parlement van 14 maart 2013 over het "Stappenplan Energie 2050, een toekomst met energie"³,
- gezien het werkdocument van de diensten van de Commissie over de benutting van het werkgelegenheidspotentieel van groene groei (SWD(2012)0092),
- gezien de mededeling van de Commissie getiteld "De toekomst van koolstofafvang en -opslag in Europa" (COM(2013)180),
- gezien de mededeling van de Commissie getiteld "Een beleidskader voor klimaat en energie in de periode 2020-2030" (COM(2014)0015),
- gezien de conclusies van de Europese Raad van 23 en 24 oktober 2014,

---

¹ Aangenomen teksten, P7_TA(2013)0344.

² Aangenomen teksten, P7_TA(2012)0223.

³ Aangenomen teksten, P7_TA(2013)0088.

- gezien de conclusies van de Europese Raad van 19 en 20 maart 2015,
- gezien Verordening (EU) nr. 347/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 17 april 2013 betreffende richtsnoeren voor de trans-Europese energie-infrastructuur en tot intrekking van Beschikking nr. 1364/2006/EG en tot wijziging van de Verordeningen (EG) nr. 713/2009, (EG) nr. 714/2009 en (EG) nr. 715/2009, en de mededeling van de Commissie van 14 oktober 2013 getiteld "Langetermijnvisie op de infrastructuur voor Europa en verder" (COM(2013)0711), waarin de eerste EU-brede lijst van energie-infrastructuurprojecten van gemeenschappelijk belang is vastgesteld,
- gezien het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van de Connecting Europe Facility (COM(2011)0665),
- gezien Verordening (EU) nr. 994/2010 van het Europees Parlement en de Raad van 20 oktober 2004 betreffende maatregelen tot veiligstelling van de gaslevering en houdende intrekking van Richtlijn 2004/67/EG van de Raad,
- gezien het derde energiepakket,
- gezien Richtlijn 2012/27/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2012 betreffende energie-efficiëntie, tot wijziging van Richtlijnen 2009/125/EG en 2010/30/EU en houdende intrekking van de Richtlijnen 2004/8/EG en 2006/32/EG,
- gezien Richtlijn 2009/28/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2009 over de bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen en houdende wijziging en intrekking van de Richtlijnen 2001/77/EG en 2003/30/EG,
- gezien Richtlijn 2010/31/EU van het Europees Parlement en de Raad van 19 mei 2010 betreffende de energieprestatie van gebouwen,
- gezien Richtlijn 2014/24/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 februari 2014 betreffende het plaatsen van overheidsopdrachten en tot intrekking van Richtlijn 2004/18/EG,
- gezien Besluit nr. 994/2012/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2012 tot instelling van een mechanisme voor informatie-uitwisseling met betrekking tot intergouvernementele overeenkomsten tussen lidstaten en derde landen op energiegebied,
- gezien zijn resolutie van 12 juni 2012 over samenwerking op gebied van energiebeleid buiten onze grenzen: een strategische benadering van gegarandeerde, duurzame en concurrerende energievoorziening¹,
- gezien zijn resolutie van 21 november 2012 over industriële, energetische en andere aspecten van schaliegas en -olie²,

---

¹ Aangenomen teksten, P7_TA(2012)0238.

² Aangenomen teksten, P7_TA(2012)0444.

- gezien zijn resolutie van 17 februari 2011 over Europa 2020¹,
  - gezien zijn studie getiteld "De kosten van een niet-verenigd Europa in kaart brengen, 2014-2019",
  - gezien zijn resolutie van 5 februari 2014 over een kader voor klimaat- en energiebeleid voor 2030²,
  - gezien het Verdrag inzake het Energiehandvest, in het bijzonder de artikelen 7 en 20,
  - gezien artikel 52 van zijn Reglement,
  - gezien het verslag van de Commissie industrie, onderzoek en energie en de adviezen van de Commissie milieubeheer, volksgezondheid en voedselveiligheid, de Commissie buitenlandse zaken, de Commissie internationale handel en de Commissie vervoer en toerisme (A8-0341/2015),
- A. overwegende dat het Europese energiebeleid er overeenkomstig artikel 194 VWEU op gericht is de werking van de energiemarkt en de continuïteit van de energievoorziening te waarborgen, energie-efficiëntie, energiebesparing en de ontwikkeling van hernieuwbare energie te stimuleren en de interconnectie van energienetwerken te bevorderen; overwegende dat de vaststelling van de energiemix van lidstaten een nationale bevoegdheid blijft, en dat de energiemixen bijgevolg zeer verschillend blijven;
- B. overwegende dat de totstandbrenging van een veerkrachtige energie-unie met een toekomstgericht klimaatveranderingsbeleid moet zijn gebaseerd op een overgang naar een duurzaam, toekomstbestendig energiesysteem, waarvan energie-efficiëntie, hernieuwbare energie, het beste gebruik van de energiebronnen van Europa en slimme infrastructuur de belangrijkste pijlers moeten zijn; overwegende dat een op de lange termijn stabiel regelgevingskader nodig is om economische groei en banen te creëren en ervoor te zorgen dat de EU op deze gebieden een leidende rol speelt;
- C. overwegende dat een energiezekerheidsstrategie kostenefficiënte maatregelen moet omvatten om de energievraag te matigen en even doeltreffende maatregelen om grote en dreigende verstoringen te boven te komen, evenals solidariteits- en coördinatiemechanismen om de opwekkings-, snelle transmissie- en distributie-infrastructuur op energiegebied en de interconnectoren te beschermen en te versterken; overwegende dat deze infrastructuur veranderlijke hernieuwbare energiebronnen moet kunnen verwerken en moet worden opgebouwd op een volledig geïntegreerde en goed functionerende interne energiemarkt die een essentieel onderdeel is van een energie-unie met gediversifieerde externe voorzieningsbronnen en routes;
- D. overwegende dat het Parlement tweemaal heeft aangedrongen op bindende klimaat- en energiedoelstellingen voor 2030 met ten minste 40 % minder CO₂-emissies, ten minste 30 % hernieuwbare energie en 40 % energie-efficiëntie, die aan de hand van afzonderlijke nationale streefcijfers moeten worden uitgevoerd; overwegende dat

¹ PB C 188 E van 28.6.2012, blz. 42.

² Aangenomen teksten, P7_TA(2014)0094.

bindende nationale en EU-doelstellingen op het gebied van energie-efficiëntie en hernieuwbare energie zorgen voor groei en werkgelegenheid en het technologisch leiderschap van de EU op dit gebied helpen waarborgen;

- E. overwegende dat in het kader van maatregelen ter ontwikkeling van de energie-unie en ter verwezenlijking van de klimaat- en energiedoelstellingen voor 2030 ten volle rekening moet worden gehouden met de gevolgen voor de energieprijzen en dat de nadruk moet liggen op synergieën en verdere marktintegratie die de totale kosten helpen verminderen en het concurrentievermogen van de EU-economie verbeteren, zodat kan worden gezorgd voor de nodige steun van burgers en de industrie; dat in dit verband alle noodzakelijke effectbeoordelingen ten volle rekening moeten houden met de huidige en toekomstige verborgen en verzonken kosten van een regulier energiebeleid;
- F. overwegende dat de energie-unie een nieuw energiemodel voor Europa moet zijn dat is gebaseerd op sterke horizontale rechtsgronden en robuuste doelstellingen; dat het bestuur van de energie-unie transparant moet zijn: het moet zorgen voor een stabiel kader en het Europees Parlement betrekken bij het besluitvormingsproces en eveneens de rol van lokale autoriteiten en burgers versterken;
- G. overwegende dat de EU en de lidstaten inzien dat de opnemings van consumenteninitiatieven, zoals coöperaties en maatschappelijke projecten op het gebied van hernieuwbare energie en energie-efficiëntie, van fundamenteel belang is, en benadrukt dat de economische, regelgevende en administratieve belemmeringen moeten worden weggenomen om de consumenten in staat te stellen actief te participeren in het energiesysteem;
- H. overwegende dat klimaatverandering, niet-concurrerende energieprijzen en de bijzonder grote afhankelijkheid van onbetrouwbare leveranciers uit derde landen een bedreiging vormen voor de duurzaamheid van het Europese energiesysteem;
- I. overwegende dat een veerkrachtige energie-unie met een ambitieus klimaatbeleid als kern tot doel moet hebben de overgang te waarborgen naar een nieuw energiemodel dat huishoudens en bedrijven de mogelijkheid biedt om zekere, duurzame, concurrerende en betaalbare energie te produceren en consumeren;
- J. overwegende dat de kwestie van energiearmoede moet worden aangepakt in het kader van de energie-unie door de positie van kwetsbare consumenten te versterken, de energie-efficiëntie voor de meest kwetsbare groepen te verbeteren en herstelmaatregelen te ontwikkelen die energie betaalbaar maken voor behoeftigen;
- K. overwegende dat energiearmoede kan worden omschreven als het onvermogen van een huishouden om te voorzien in voldoende energie om een basisniveau van comfort en gezondheid te waarborgen vanwege een combinatie van een laag inkomen, hoge energieprijzen en een gering aanbod aan hoogwaardige huisvesting;
- L. overwegende dat de lidstaten in het kader van de toekomstige visie van de energie-unie moeten erkennen dat ze van elkaar afhankelijk zijn om hun burgers zekere, duurzame en betaalbare energie te leveren, op basis van ware solidariteit en vertrouwen, en dat de Europese Unie met één stem moet spreken op het wereldtoneel; overwegende dat iedere

lidstaat daarom de plicht heeft om een prioriteit te maken van energie-efficiëntie en de vermindering van de vraag naar energie teneinde de energiezekerheid van de EU en haar lidstaten in het algemeen te waarborgen;

- M. overwegende dat het EU-beleid inzake energie en klimaat elkaar moet aanvullen, en dat de doelstellingen ervan elkaar moeten versterken; overwegende dat de energie-unie bijgevolg de Europese doelstellingen inzake herindustrialisatie en groei moet aanvullen en de overgang naar een duurzame, grotendeels op energie-efficiëntie en hernieuwbare energie gebaseerde economie moet stimuleren, waardoor het concurrentievermogen van de Europese economie op de wereldmarkt zal worden versterkt en tegelijkertijd koolstoflekken effectief zullen worden vermeden;
- N. overwegende dat de EU meer dan de helft van alle energie die ze verbruikt invoert, dat haar invoerafhankelijkheid met name hoog is voor ruwe olie (meer dan 90 %), aardgas (66 %) en steenkool (72 %), en dat de totale invoerkosten in 2013 meer dan 400 miljard EUR bedroegen; dat het gebouwenbestand in de EU verantwoordelijk is voor ongeveer 40 % van het totale energieverbruik in de EU en voor het verbruik van ongeveer 60 % van het in de EU ingevoerde gas, en dat het beperken van de energievraag van gebouwen derhalve een belangrijk element is in het verwezenlijken van energieonafhankelijkheid;
- O. overwegende dat de wereldolieprijs aanzienlijk gedaald is, hetgeen de EU een kans biedt om belangrijke stappen te zetten om het energielandschap te hervormen door te investeren in de productie van hernieuwbare energie, het potentieel aan energie-efficiëntie in gebouwen en de industrie aan te boren en slimme infrastructuur te ontwikkelen; dat het geld dat wordt besteed aan de invoer van fossiele brandstoffen weinig bijdraagt tot investeringen, banen of groei in de Unie, en dat herbesteding van dit geld voor binnenlandse investeringen zou bijdragen tot groei en hoogwaardige, hooggekwalificeerde lokale banen zou creëren;
- P. overwegende dat veel landen in grote mate afhankelijk zijn van één enkele leverancier, waardoor ze kwetsbaar kunnen zijn voor verstoringen van de aanvoer;
- Q. overwegende dat de EU in sterke mate afhankelijk is van de invoer van energie uit Rusland, dat een onbetrouwbare partner is gebleken en zijn energievoorraden gebruikt als een politiek wapen;
- R. overwegende dat het ontwikkelen en uitvoeren van een strategie met betrekking tot strategische hulpbronnen, met name olie en aardgas, een belangrijk onderdeel is geworden van het buitenlands beleid van Rusland, met als doel andere landen onder politieke druk te zetten; dat het deze strategie heeft toegepast op een aantal van zijn buurlanden en op meerdere lidstaten van de Europese Unie;
- S. overwegende dat het gebruik van olie en aardgas met het oog op buitenlands beleid en ter destabielisering van andere landen de economische groei en, nog gevaarlijker, de democratische stabiliteit in Europa en de onafhankelijkheid van soevereine staten ondermijnt;
- T. overwegende dat de Europese energiezekerheid moet worden ontwikkeld op een manier

die zowel de Europese veiligheid als de soevereiniteit van Europese landen beschermt, waarmee zowel de EU-lidstaten als de landen van het Oostelijk Partnerschap worden bedoeld;

- U. overwegende dat een beleid voor energiezekerheid gericht moet zijn op de behoefte aan een stabiele voorziening uit verschillende energiebronnen en de Europese economie moet voorzien van de energie die nodig is voor vervoer, industrie en huisvesting, en zo dat de concurrentiekracht en het klimaatbeleid worden ondersteund, terwijl het tegelijkertijd moet zorgen voor minimale afhankelijkheid van partijen die bewust energiebronnen willen aanwenden voor hun eigen politieke doelstellingen om de politieke ontwikkelingen in andere landen te beïnvloeden;
- V. overwegende dat geen enkele lidstaat gebonden mag zijn aan contractvoorwaarden die onverenigbaar zijn met het EU-recht en de zwakke positie ervan op de energiemarkt uitbuiten, enkel op basis van geografische en historische factoren;
- W. overwegende dat de geschillen inzake aardgas tussen Rusland en doorvoerland Oekraïne in 2006 en 2009 ernstige tekorten hebben veroorzaakt in veel EU-landen; dat de verstoringen laten zien dat de tot dusver genomen maatregelen onvoldoende zijn om een eind te maken aan de afhankelijkheid van Europa van Russisch gas;
- X. overwegende dat evaluatie en controle achteraf van alle energiegerelateerde overeenkomsten met betrekking tot de naleving van de EU-wetgeving reeds mogelijk is, onder meer in het kader van de verordeningen op het gebied van mededinging en energie; dat onvoldoende nalevingscontroles vooraf op nationaal en EU-niveau leiden tot ernstige marktverstoringen; dat de Commissie deze tekortkomingen heeft erkend en heeft toegezegd dat zij de bepalingen inzake beoordelingen vooraf van commerciële gasleverantiecontracten zal versterken;
- Y. overwegende dat meer dan 1 biljoen EUR moet worden geïnvesteerd in de energiesector van de EU tegen 2020 en dat voor elke euro die niet voor 2020 is geïnvesteerd in energie-infrastructuur na 2020 4,3 EUR nodig zal zijn om dezelfde doelstellingen te bereiken, wat een overmatige belasting zou vormen voor toekomstige generaties;
- Z. overwegende dat de Unie de financiering van deze investeringen moet toestaan door alle bestaande middelen in te zetten, zowel publieke (structuurfondsen en Europese Investeringsbank (EIB)) als particuliere, door in te zetten op het spaargeld van huishoudens en de langetermijncapaciteit van investeerders (pensioenfondsen, verzekeringen) en door een nieuw financieel vermogen van de Unie te creëren;
- AA. overwegende dat de elektriciteitsprijzen voor de Europese industrie, zonder rekening te houden met belasting- of heffingsvrijstellingen voor energie-intensieve industrieën, meer dan tweemaal zo hoog liggen als in de VS en Rusland, 20 % hoger zijn dan die in China, maar 20 % lager liggen dan die in Japan;
- AB. overwegende dat de Europese industrie nog steeds te lijden heeft onder een aanzienlijk concurrentienadeel wat betreft gasprijzen, voornamelijk omdat de prijsindex voor olie is opgenomen in langetermijncontracten met Rusland;

- AC. overwegende dat het verschil in prijs met andere economieën een negatieve invloed kan hebben op het concurrentievermogen van onze industrie, en met name van onze energie-intensieve industrieën;
- AD. overwegende dat concurrerende energieprijzen cruciaal zijn om de EU-doelstelling van 20 % herindustrialisatie tegen 2020 te bereiken;
- AE. overwegende dat EU-bedrijven in de sector hernieuwbare energie, waaronder veel kmo's, in Europa aan meer dan 1,2 miljoen personen werkgelegenheid bieden en wereldwijd 40 % van alle octrooien bezitten op het vlak van hernieuwbare technologieën, waardoor de EU wereldleider is; dat dit leiderschap in de toekomst moet worden behouden door middel van een solide EU-strategie inzake hernieuwbare energie;
- AF. overwegende dat, ondanks de dominante positie in de wereld op het vlak van investeringen in hernieuwbare energie, in het kader van de World Energy Outlook 2014 wordt voorspeld dat de energievraag tussen nu en 2040 met 37 % zal toenemen en de internationale vraag naar kolen met 15 %; dat in de EU de toename naar verwachting aanzienlijk kleiner zal zijn dankzij de grote successen op het gebied van de verbetering van de energie-efficiëntie;
- AG. overwegende dat het welvaartsverlies als gevolg van het gebrek aan efficiëntie op de Europese gasmarkt jaarlijks meer dan 11 miljard EUR bedraagt, onder meer als gevolg van een gebrek aan infrastructuur en marktliquiditeit en -transparantie;
- AH. overwegende dat een meer economisch en fysiek geïntegreerde interne markt op energiegebied zou kunnen leiden tot een aanzienlijke efficiëntiewinst;
- AI. overwegende dat de retailmarkt voor energie in de EU niet goed werkt omdat in veel lidstaten consumenten te weinig keuze tussen leveranciers hebben; dat problemen op het gebied van marktconcentratie moeten worden aangepakt door middel van het mededingingsbeleid van de EU teneinde consumenten in staat te stellen om van leverancier te veranderen en op die manier de concurrentie te vergroten en de prijzen omlaag te krijgen; dat moet worden gelet op het gevaar dat minder goed geïnformeerde burgers van wie het minder waarschijnlijk is dat zij leveranciers vergelijken en van leverancier veranderen, vast komen te zitten in niet-concurrerende, gedateerde tarieven, zodat slimmere en beter geïnformeerde consumenten onbedoeld worden gesubsidieerd;
- AJ. overwegende dat de volledige tenuitvoerlegging van een geïntegreerde Europese energiemarkt voor gas en elektriciteit van fundamenteel belang is voor energiezekerheid en voor de verwezenlijking van een energie-unie; dat het de verantwoordelijkheid van de Commissie is ervoor te zorgen dat alle lidstaten alle onderdelen van het derde energiepakket, dat streeft naar een geïntegreerde markt voor elektriciteit en gas, ten uitvoer leggen en eerbiedigen;
- AK. overwegende dat verwezenlijking van de interconnectiedoelstelling van 10 %, een betere grensoverschrijdende transmissiecapaciteit voor elektriciteit en gas en aanvullende versterkingen van het bestaande net de energiezekerheid zullen verhogen, een betere integratie van hernieuwbare opwekking en evenwicht tussen de voorziening

en de vraag tussen de lidstaten mogelijk zullen maken en tegelijkertijd prijsconvergentie ten bate van de consumenten zullen bevorderen;

- AL. overwegende dat er ook convergentie en kostenoptimalisatie wordt verwacht van nauwere regionale samenwerking tussen de lidstaten;
- AM. overwegende dat de energiegemeenschap een instrument is om de interne energiemarkt uit te breiden naar de buurlanden van de EU en dus bijdraagt aan de verwezenlijking van een pan-Europese energieruimte die is gebaseerd op gemeenschappelijke beginselen en de rechtsstaat;
- AN. overwegende dat de energie-unie een reactie is op meerdere oproepen van het Parlement om een werkelijke pan-Europese energiegemeenschap op te richten op basis van een sterke gemeenschappelijke energiemarkt, de coördinatie van energieaankopen buiten de EU en een gemeenschappelijke Europese financiering van onderzoek en innovatie op het gebied van nieuwe duurzame energietechnologieën;
- AO. overwegende dat de externe dimensie van het EU-energiebeleid coherenter moet worden en nog niet ten volle heeft kunnen bijdragen tot de energievoorzieningszekerheid en het concurrentievermogen van de Unie;
- AP. overwegende dat de 33 infrastructuurprojecten die in het kader van de Europese strategie voor energiezekerheid zijn geïdentificeerd moeten worden aangevuld met meer aandacht voor de modernisering van het elektriciteitsdistributienet en voor de overgang van steenkool en gas naar biomassa ter verbetering van de leveringszekerheid;
- AQ. overwegende dat wordt erkend dat koolstofafvang en -opslag een beslissende bijdrage kan leveren aan de strijd tegen klimaatverandering en met name kan helpen de kosten van de overgang naar een koolstofarme energiemarkt en economie te beperken;
- AR. overwegende dat de diversificatie van de voorziening, de voltooiing van de interne energiemarkt, de verbetering van de energie-efficiëntie en -besparingen, de verdere ontwikkeling van de energiebronnen van Europa, waaronder hernieuwbare energie, en O&O-activiteiten de belangrijkste stuwende krachten achter de energie-unie zijn;
- AS. overwegende dat de winning van inheemse conventionele olie- en gasvoorraden, met volledige inachtneming van het EU-acquis, zowel in traditionele winningsgebieden (bv. de Noordzee) als in recent ontdekte gebieden (bv. het oostelijke Middellandse Zeegebied en de Zwarte Zee) moet worden bevorderd en ondersteund;
- AT. overwegende dat binnenlandse energiebronnen steeds duurzamer en veiliger moeten worden;
- AU. overwegende dat de EU ernaar streeft de bijdrage van industrie aan het bbp tussen nu en 2020 te verhogen tot niet minder dan 20 %, en dat energie tegen concurrerende prijzen en een hogere energieproductiviteit absoluut noodzakelijk zijn om deze doelstelling te bereiken;

Dimensies van de energie-unie

1. is ingenomen met de mededeling van de Commissie getiteld "Een kaderstrategie voor een schokbestendige energie-unie met een toekomstgericht beleid inzake klimaatverandering"; neemt nota van de door de Commissie geschetste vijf pijlers van de energie-unie; wijst er met nadruk op dat op deze pijlers gestoeld beleid altijd moet bijdragen aan de continuïteit van de energievoorziening, het koolstofarm maken en de duurzaamheid van de economie op de lange termijn, en tegelijkertijd moet zorgen voor betaalbare energie tegen concurrerende prijzen;
2. verzoekt de Commissie en de lidstaten ervoor te zorgen dat alle wetgevingsvoorstellen die deel uitmaken van de energie-unie volgens de gewone wetgevingsprocedure worden behandeld, zodat het Parlement volledig betrokken is en effectief democratisch toezicht is gewaarborgd; verwacht dat het bestuurskader voor de energie-unie na 2020 ambitieus, betrouwbaar, transparant en democratisch zal zijn, dat het Parlement er volledig aan zal deelnemen en dat dit bestuurskader ervoor zal zorgen dat de klimaat- en energiedoelstellingen voor 2030 worden gehaald, met name door de volledige tenuitvoerlegging, handhaving en actualisering van de bestaande klimaat- en energiewetgeving; verzoekt de Commissie, onverminderd andere verslaggevingsverplichtingen, om jaarlijks een verslag te presenteren over de uitvoering van de energie-unie, met details over de tenuitvoerlegging van energiewetgeving en de vooruitgang bij het verwezenlijken van de doelstellingen voor 2020 en 2030, en om met het oog op dit verslag een reeks kernindicatoren te ontwikkelen en te actualiseren om de voortgang van de energie-unie te kunnen beoordelen; meent dat deze indicatoren onder meer betrekking zouden kunnen hebben op interconnectiecapaciteit, marktintegratie, vermindering van energie-importen, mate van diversificatie, energieprijzen en -kosten, ontwikkeling van energieopwekking door lokale gemeenschappen, en energiearmoede en -kwetsbaarheid;
3. verzoekt de lidstaten om energiestrategieën voor de lange termijn te ontwikkelen, met het oog op de langetermijndoelstelling van een vermindering van de broeikasgasemissies met 80-95 % tegen 2050;
4. erkent de onvervreemdbaarheid van besluiten die zijn genomen op basis van nationale referenda over energie-aangelegenheden;
5. benadrukt dat de energie-unie een integrale aanpak moet hanteren die gericht is op aspecten als de totstandbrenging van een volledig geïntegreerde interne energiemarkt, voorzieningszekerheid, optimaal gebruik van de energiebronnen van de EU, matiging van de energievraag, vermindering van de broeikasgasemissies op basis van hoofdzakelijk hernieuwbare energiebronnen en een EU-brede koolstofmarkt, evenals onderzoek en innovatie ten behoeve van leiderschap op het gebied van energietechnologie; onderstreept dat de burgers centraal moeten staan in de energie-unie en moeten worden voorzien van zekere, duurzame en betaalbare energie;
6. herhaalt zijn steun voor de doelstellingen van 2030 op het gebied van klimaat en energie, te weten een vermindering van de uitstoot van broeikasgassen met 40 %, verhoging van het aandeel van hernieuwbare energie in de Europese energiemix tot 27 % en vergroting van de energie-efficiëntie met 30 %;

Energiezekerheid, solidariteit en vertrouwen

7. verzoekt de Commissie en de lidstaten om op een actieve manier te streven naar duurzamer en concurrerender prijzen en kosten van ingevoerde energie voor Europese burgers en bedrijven door de voorziening te diversifiëren (energiebronnen, leveranciers en routes); roept de Commissie daarom op de bouw van de relevante prioritaire corridors voor energie-infrastructuur te bevorderen, zoals bepaald in bijlage I bij de verordening inzake trans-Europese energienetwerken (TEN-E) en deel II van bijlage I bij de verordening inzake de financieringsfaciliteit voor Europese verbindingen (CEF), met speciale nadruk op lidstaten met een hoge energieafhankelijkheid; vraagt de Commissie voorrang te geven aan de bestaande interne capaciteit, met inbegrip van de eigen energiebronnen van Europa;
8. erkent dat de projecten die momenteel op de lijst van projecten van gemeenschappelijk belang (PGB) zijn opgenomen onvoldoende zijn om het Europese streefcijfer voor de interconnectiecapaciteit tussen het Iberisch schiereiland en het vasteland van Europa te halen; spoort de regionale groep in het kader van TEN-E en de Commissie aan de capaciteit tussen Spanje en Frankrijk aanzienlijk te verhogen door aanvullende projecten aan te wijzen voor opname op de PGB-lijst voor 2015;
9. onderstreept dat een goed uitgebouwde en volledig geïntegreerde infrastructuur die een sterkere diversificatie van de energievoorziening en grensoverschrijdende stromen mogelijk maakt, van essentieel belang is voor de continuïteit van de energievoorziening, zowel in normale omstandigheden als in noodgevallen, en voor de levering van energie uit concurrerende bronnen aan consumenten in de hele Europese Unie en de energiegemeenschap;
10. benadrukt dat alle infrastructuurprojecten van de EU die tot doel hebben de energiebronnen, -leveranciers en -routes te diversifiëren volledig in lijn moeten zijn met de klimaat- en energiewetgeving en de langetermijndoelstellingen en -prioriteiten van de EU, waaronder energiezekerheid voor de EU, en er tegelijkertijd voor moeten zorgen dat de reeds bestaande energie-infrastructuur en doorvoerroutes naar de EU zo goed en efficiënt mogelijk worden benut; verzoekt de Commissie om investeringen die tot matiging van de energievraag leiden, zoals in het gebouwenbestand, te beschouwen als in aanmerking komende projecten;
11. onderstreept dat het EU-acquis, en met name de mededingings- en staatssteunwetgeving van de EU, van toepassing moet zijn op energieleveranciers uit derde landen die actief zijn op de gemeenschappelijke markt, en verzoekt de Commissie de EU-wetgeving op alle mogelijke wijzen te handhaven om ervoor te zorgen dat energie vrij kan circuleren in de EU en om verstoringen van de interne markt te voorkomen;
12. benadrukt dat het uitermate belangrijk is voor de EU om het isolement van lidstaten en regio's van de interne energiemarkt te doorbreken, zoals werd aangetoond door de door de Commissie uitgevoerde gasstresstests; roept de Commissie in deze context op regelmatig dergelijke tests uit te voeren; is van mening dat de EU de meest kwetsbare lidstaten bij voorrang moet helpen om hun bronnen en aanvoerroutes te diversifiëren; verzoekt de lidstaten en de Commissie in dit verband de aanbevelingen uit de stresstests van de gassystemen onverwijld uit te voeren; raadt de Commissie aan zich te beraden op de uitvoering van elektriciteitsstresstests om zich een beeld te vormen van de veerkracht

van de energiemarkt als geheel; benadrukt dat bij dergelijke stresstests met name de status, de capaciteit en de duurzaamheid van het gehele nationale transmissienetwerk alsmede het interconnectieniveau en de grensoverschrijdende capaciteit moeten worden bepaald, en dat aanbevelingen op grond van dergelijke stresstests volledige effectbeoordelingen moeten omvatten van zowel nationale plannen als EU-doelstellingen voor de aanpak van de actiepunten die daaruit voortvloeien;

13. wijst erop dat de kwantitatieve en kwalitatieve zekerheid van de energievoorziening en de concurrentie op dit gebied in de context van de toekomstige energie-unie de meest dringende kwesties zijn die van de lidstaten vereisen dat ze bij het ontwikkelen van hun energiebeleid hun coördinatie en samenwerking met hun buurlanden op dit vlak upgraden; verzoekt de Commissie in dit verband te onderzoeken hoe de huidige opbouw van de nationale preventie- en rampbestrijdingsmaatregelen op regionaal en Europees niveau kan worden verbeterd;
14. is van mening dat nationale capaciteitsmechanismen alleen zouden moeten worden gebruikt als laatste redmiddel nadat alle andere opties zijn verkend, waaronder een grotere interconnectie met buurlanden, responsmaatregelen van de vraagzijde en andere vormen van regionale marktintegratie;
15. acht het van groot belang dat de EU tijdens de onderhandelingen met derde landen in het kader van de energie-unie met één stem spreekt; verzoekt de Commissie de mogelijke structuur en de wenselijkheid van een vrijwillig mechanisme voor gezamenlijke aankoop, de effecten ervan op de werking van de interne gasmarkt en de betrokken ondernemingen alsmede de bijdrage ervan aan een zekere gasvoorziening te analyseren; merkt op dat, aangezien er verschillende soorten mechanismen voor gezamenlijke aankoop bestaan, nader moet worden bepaald welk marktgebaseerd model het best kan worden toegepast op de betrokken EU-regio's en de leveranciers, en onder welke voorwaarden een vrijwillig mechanisme voor gezamenlijke aankoop zou kunnen worden opgezet; is van mening dat de coördinatie van standpunten en de gezamenlijke aankoop van gas op regionaal niveau moet beginnen; beveelt de Commissie en het secretariaat van de Energiegemeenschap ondertussen aan om steun te verlenen aan de lidstaten en de verdragsluitende partijen bij de Energiegemeenschap die op vrijwillige basis energieovereenkomsten willen sluiten overeenkomstig het EU-acquis betreffende de interne markt en de regels in het kader van het mededingingsbeleid van de EU en de voorschriften van de Wereldhandelsorganisatie, en om te voorzien in bescherming van commercieel gevoelige informatie; onderstreept dat energieovereenkomsten op marktprijzen en concurrentie gebaseerd moeten zijn;
16. verzoekt de Commissie en de vicevoorzitter / hoge vertegenwoordiger (VV/HV) een uitgebreid kader op te zetten voor de externe dimensie van de energie-unie, met specifieke aandacht voor de bevordering van strategische partnerschappen met derde landen die energie produceren en doorvoeren, in het bijzonder met de Europese buurlanden en met betrekking tot het uitbreidingsbeleid, op basis van gedeelde gemeenschappelijke waarden en rekening houdend met de huidige stand van zaken op het gebied van regionale samenwerking; is van mening dat er bestaande en nieuwe strategische partnerschappen dienen te worden overwogen en onderzocht om de dialoog en de samenwerking met betrekking tot aardolie en -gas, de energie-efficiëntie en

hernieuwbare bronnen, handel en aansluiting van de energie-unie op externe energie-infrastructuur te versterken;

17. benadrukt dat een echt gemeenschappelijk extern energiebeleid van de EU hand in hand moet gaan met haar gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid; dringt in dit verband aan op een betere coördinatie tussen de VV/HV en de bevoegde commissarissen om de samenhang van het externe EU-beleid inzake energiezekerheid te vergroten; verzoekt de Commissie de krachten te bundelen onder leiding van de VV/HV met de aanstelling van een verantwoordelijke voor de coördinatie van dit beleid;
18. verzoekt de Commissie een reflectiegroep op hoog niveau inzake energiezekerheid, buitenlands beleid en de energie-unie op te richten met een sterke vertegenwoordiging en inbreng van het Parlement en maatschappelijke belanghebbenden, teneinde met externe partners geloofwaardige langetermijnsenario's voor vraag, aanbod en samenwerking te ontwikkelen, met name op het gebied van de capaciteitsopbouw en uitwisseling van technologie voor hernieuwbare energie en energie-efficiëntie en het verband tussen energie en mensenrechten;
19. geeft uiting aan zijn bezorgdheid over de voorgestelde verdubbeling van de capaciteit van de Nordstream-pijpleiding en de gevolgen die dat zou hebben voor de energiezekerheid, de diversificatie van de toevoer en het beginsel van solidariteit tussen de lidstaten; wijst, in de context van de lopende trilaterale besprekingen tussen de EU, Oekraïne en Rusland, op de noodzaak om de energievoorziening naar en via Oekraïne op lange termijn te waarborgen;
20. benadrukt dat verbetering van de energie-efficiëntie in de EU het risico van afhankelijkheid zou verkleinen en daarmee de onderhandelingspositie van de EU op energiegebied zou versterken;
21. benadrukt de noodzaak van meer transparantie in energiegerelateerde overeenkomsten, die kan worden bereikt door de rol van de Commissie in het kader van energiegerelateerde onderhandelingen waarbij een of meer lidstaten en derde landen betrokken zijn te versterken, met name door het een vereiste te maken dat de Commissie als waarnemer deelneemt aan alle onderhandelingen teneinde de positie van individuele lidstaten tegenover een bij de onderhandelingen betrokken derde-land-leverancier te versterken en zo het risico te verminderen dat een leverancier een dominante positie zou misbruiken; merkt voorts op dat de Commissie beoordelingen vooraf en achteraf zou moeten uitvoeren, met volledige inachtneming van de vertrouwelijkheid van commercieel gevoelige informatie, en zowel een positieve als een negatieve lijst moet opstellen met clausules, zoals uitvoerverboden, bestemmings- en take-or-payclausules, de olie-indexatie van gasprijzen of clausules die derden verbieden om de levering van energie afhankelijk te stellen van de toekenning van preferentiële toegang tot de infrastructuur voor energietransport in de EU; herinnert eraan dat de lidstaten, overeenkomstig artikel 13, lid 6, punt a), van Verordening (EU) nr. 994/2010, wanneer zij nieuwe intergouvernementele overeenkomsten met derde landen sluiten die een effect hebben op de ontwikkeling van de gasinfrastructuur en -levering, verplicht zijn de Commissie te informeren om haar in staat te stellen de situatie van de leveringszekerheid op Unieniveau in te schatten; verzoekt de Commissie in de herziene

verordening inzake de veiligstelling van de aardgasvoorziening strenge bepalingen op te nemen voor de beoordeling vooraf met betrekking tot commerciële contracten voor gasleveringen;

22. benadrukt dat de Commissie in kennis moet worden gesteld van alle toekomstige intergouvernementele energieovereenkomsten met niet-EU-partijen in overeenstemming met Besluit 994/2012/EU tot instelling van een mechanisme voor informatie-uitwisseling met betrekking tot intergouvernementele overeenkomsten tussen lidstaten en derde landen op energiegebied vóór ondertekening om ervoor te zorgen dat ze in overeenstemming zijn met de EU-wetgeving, met name met het derde energiepakket, en dat ze de zekerheid van de energievoorziening van de EU niet in gevaar brengen; wijst erop dat deze discussie- en raadplegingsexercitie moet fungeren als instrument voor de versterking van de onderhandelingsmacht van de EU-lidstaten en -bedrijven, met volledige inachtneming van de vertrouwelijkheid van commercieel gevoelige informatie; meent dat deze exercitie op geen enkele wijze afbreuk mag doen aan de essentie en de inhoud van de overeenkomsten, maar ervoor moet zorgen dat ze in overeenstemming zijn met al het toepasselijke Unierecht en dat ze de belangen van de betrokken bedrijven en lidstaten dienen; verzoekt de Commissie om Besluit 994/2012/EU zo te wijzigen dat het informatiemechanisme dienovereenkomstig wordt versterkt en de rol van de Commissie wordt vergroot;
23. roept de Commissie op ontwerpen van modelcontracten en richtsnoeren op te stellen, met inbegrip van een indicatieve lijst met oneerlijke bedingen, om te zorgen voor een referentiepunt voor bevoegde autoriteiten en bedrijven bij hun contractactiviteiten; dringt erop aan dat de lidstaten hun samenwerking rond een mechanisme voor informatie-uitwisseling opvoeren met het oog op intergouvernementele overeenkomsten met derde landen op het gebied van energie, teneinde de transparantie te verhogen en hun onderhandelingsmacht tegenover derde landen optimaal te benutten en energie op die manier betaalbaarder te maken voor de Europese consument; dringt er voorts bij de Commissie op aan om kwartaalbeoordelingen van contractuele voorwaarden, zoals de gemiddelde invoerprijzen, te blijven publiceren;
24. benadrukt dat het, om te zorgen voor een gelijk speelveld en om de onderhandelingspositie van EU-bedrijven ten opzichte van externe leveranciers te versterken, nodig is de belangrijkste elementen van de contracten transparanter te maken en samen te voegen en op regelmatige basis aan de bevoegde autoriteiten te melden teneinde alle benodigde informatie te verzamelen die door zowel de bevoegde autoriteiten zelf als bedrijven kan worden gebruikt in het kader van toekomstige onderhandelingen, met inachtneming van de vertrouwelijkheid van gevoelige informatie; is van mening dat dit zou helpen om echte concurrentie op het gebied van energiecontracten te verwezenlijken, misbruik van dominante posities door derde landen te voorkomen en naleving van de EU-mededingingswetgeving te waarborgen;
25. verzoekt de Commissie concrete maatregelen te ontwikkelen om de afhankelijkheid van de invoer van energie te verminderen, toe te zien op de mate van diversificatie in de import en hierover regelmatig voortgangsverslagen te publiceren;
26. benadrukt dat het essentieel is om de participatie van de Europese industrie en

technologie in de gehele EU-energieproductieketen, die naast grondstoffen ook opwekking, raffinage, opslag, transport en distributie omvat, te vergroten, aangezien dit cruciale elementen zijn om de EU minder afhankelijk te maken van energie-invoer;

27. is van mening dat de diversiteit op het vlak van de energiemixen van de lidstaten op basis van hun potentieel, omgeving, geografische ligging, ervaring, kennis en economische kosten en behoeften niet alleen bijdraagt tot de verwezenlijking van de gemeenschappelijke doelstellingen van klimaat- en energiestrategieën en -beleid, maar ook een voordeel biedt voor de EU als geheel, aangezien deze diversiteit zorgt voor meer veerkracht ingeval van verstoringen van de aanvoer, de EU in staat stelt kostenoptimale energiekeuzes te maken, en verschillende technologieën toelaat zich te ontwikkelen en te concurreren op de markt, waardoor de kostprijs van energie wordt verlaagd; is er echter van overtuigd dat de nationale diversiteit geen belemmering hoeft te vormen voor de interne markt en dat de lidstaten de regels voor overheidssteun volledig moeten naleven, de nodige investeringen moeten doen in hun binnenlandse transmissie-infrastructuur en ervoor moeten zorgen dat hun nationale energiesystemen over een voldoende hoog interconnectieniveau en voldoende veerkracht beschikken om de doelstellingen van de Unie op het gebied van de energiezekerheid en de energiemarkt te verwezenlijken;
28. is van mening dat de Unie haar energiezekerheid kan vergroten en haar afhankelijkheid van bepaalde leveranciers en brandstoffen kan verminderen door de energie-efficiëntie te verbeteren en het best mogelijke gebruik te maken van de energiebronnen van Europa, in overeenstemming met de doelstellingen van de EU op het gebied van energiezekerheid, milieu en klimaat en de EU-wetgeving inzake gezondheid en veiligheid en rekening houdend met de specifieke kenmerken van de lidstaten met betrekking tot hun energiemix, waarbij onnodige regeldruk moet worden vermeden en het evenredigheidsbeginsel in acht moet worden genomen; benadrukt dat er in beginsel geen sprake mag zijn van discriminatie van een bepaalde brandstof of technologie die een bijdrage levert aan energiezekerheid en de klimaatdoelstellingen;
29. roept de Commissie op het daadwerkelijke gebruik van de bestaande EU-financieringsregelingen te bevorderen, met inbegrip van het Europees Fonds voor strategische investeringen, om zo investeringen in belangrijke energie-infrastructuurprojecten, onderzoek en innovatie in energie-efficiëntie, hernieuwbare energiebronnen en de ontwikkeling van de interne capaciteit van Europa aan te trekken teneinde de klimaat- en energiedoelstellingen voor 2030 te verwezenlijken, op basis van een technologisch neutrale kosten-batenaanpak waarin voorrang wordt gegeven aan de internalisering van externe kosten;
30. vraagt om snelle mobilisering van de financieringsbronnen van PGB's, teneinde de nodige infrastructuur aan te leggen en te zorgen voor een soepele en betrouwbare energievoorziening die niet is blootgesteld aan enige politieke druk van buiten de EU;
31. benadrukt dat het Europees Fonds voor strategische investeringen (EFSI) is bedacht als middel om infrastructuurinvesteringen om te zetten in volledig liquide activa met obligaties die kunnen worden gebundeld en verhandeld op de Europese en de mondiale markten; merkt voorts op dat institutionele beleggers zoals verzekeringsmaatschappijen

en pensioenfondsen, die van nature langetermijninvesteringen doen in reële activa, alleen worden aangetrokken door gestandaardiseerde investeringsproducten en solide projectpijplijnen die gezonde businesscases opleveren.

32. verzoekt de Commissie, en DG TRADE in het bijzonder, vast te houden aan het doel om een specifiek energiehoofdstuk op te nemen in het trans-Atlantisch partnerschap voor handel en investeringen (TTIP), met als doel de tarifaire en non-tarifaire handelsbelemmeringen van de VS voor zowel vloeibaar aardgas als ruwe olie te verwijderen en ongerechtvaardigde protectionistische maatregelen weg te werken, wat zou kunnen bijdragen tot de ontwikkeling van een concurrerende omgeving voor Europese bedrijven door de verschillen in de energiekosten tussen beide zijden van de Atlantische Oceaan te verminderen; vraagt de Commissie er in dit verband op toe te zien dat er in een dergelijk energiehoofdstuk ook bepalingen worden opgenomen om de samenwerking tussen door de overheden van de EU en de VS gefinancierde onderzoeksprogramma's op het gebied van energie, in het bijzonder het programma ARPA-E van de VS, te versterken.
33. wijst erop dat het EU-handelsbeleid gericht zou moeten zijn op het verbeteren van de energiezekerheid conform artikel 194 VWEU, het diversifiëren van de Europese energiemix en het verminderen van de afhankelijkheid van de invoer van één enkel leverings- of voorzieningspunt, waarbij de desbetreffende verdeling van bevoegdheden zoals omschreven in het Verdrag in acht wordt genomen;
34. vraagt de Commissie om voor strenger toezicht op mededingingsversturende gedragingen en antidumpingmaatregelen te zorgen om de Europese energiesector te beschermen tegen oneerlijke invoer uit derde landen;
35. betreurt het dat de gesprekken over de modernisering van handelsbeschermingsinstrumenten stilliggen in de Raad, ondanks het feit dat het Parlement ten volle steun geeft aan strengere maatregelen tegen oneerlijke invoer uit derde landen;
36. vraagt de Raad om verder te gaan met de modernisering van handelsbeschermingsinstrumenten om zo te waarborgen dat de Europese industrie, in het bijzonder die voor de productie van turbines, zonnepanelen, edelstaal en bouwmetaal, optimaal van de energieomschakeling kan profiteren;
37. wijst op het belang van in handelsovereenkomsten opgenomen bepalingen inzake technologische samenwerking en diensten op het gebied van energie-efficiëntie en gedecentraliseerde productie van hernieuwbare energie, met inbegrip van onderhoud en ontwikkeling van software; wijst erop dat decarbonisatie een gemeenschappelijk doel is van de EU en talrijke partnerlanden, -regio's en -steden;
38. verzoekt de Commissie door middel van internationale handelsinstrumenten ontwikkelingslanden aan te moedigen om hun energieproductie te diversifiëren en de productie van zonne-energie met name in de zuidelijke buurlanden van de EU te stimuleren;
39. is ingenomen met de onderhandelingen over een initiatief voor groene producten tussen

de EU en 13 andere WTO-leden dat betrekking heeft op producten, diensten en technologie welke bijdragen tot groene groei, bescherming van het milieu, klimaatmaatregelen en duurzame ontwikkeling, en dringt aan op afronding van de besprekingen eind 2015 op de WTO-ministerconferentie in Nairobi;

40. benadrukt dat de onderhandelingen inzake de overeenkomst over milieugoederen gebaseerd moeten zijn op een definitie van milieugoederen die aansluit bij het EU-beleid en niet in strijd mogen zijn met de maatregelen ten behoeve van ontwikkelingslanden die in het kader van het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering (UNFCCC) zijn aangenomen;
41. verzoekt de Commissie te blijven aandringen op de invoering van een systeem voor energie-uitwisseling tussen de EU en de VS, gezien de huidige en toekomstige ontwikkelingen op het gebied van onderzoek, innovatie en licentieverlening met betrekking tot stroomnetten, zoals hoogspanningsverbindingen, die tot doel hebben een mondiaal netwerk op te zetten voor het delen van hernieuwbare energie;
42. benadrukt dat versterking van de energiegemeenschap een sleutelrol speelt in het externe energiebeleid van de EU en verzoekt de Commissie met concrete voorstellen te komen die zijn gebaseerd op het verslag van de reflectiegroep op hoog niveau ten behoeve van de hervorming van de energiegemeenschap;
43. verzoekt de Commissie en de lidstaten de activiteiten van de energiegemeenschap, met name op het gebied van hernieuwbare energie en energie-efficiëntie ter vergroting van de energiezekerheid, te versterken, onder meer door middel van een betere tenuitvoerlegging en handhaving van de EU-wetgeving, bijvoorbeeld ten aanzien van de doelstellingen voor 2020 en 2030, met name door middel van betere governance, vereenvoudiging van procedures en een beter gebruik van IT-programma's die tot doel hebben om de administratieve lasten te verlichten, verbetering van haar instellingen, met inbegrip van de oprichting van een parlementaire vergadering voor de energiegemeenschap, en de uitvoering van belangrijke infrastructuurprojecten, zoals grensoverschrijdende bidirectionele interconnecties, om te zorgen voor een betere integratie met de EU-energiemarkt en zekerheid van de leveringsmechanismen, zonder terug te grijpen op de vaststelling van nationale capaciteitsmarkten die de doelmatigheid van de interne energiemarkt ondermijnen;
44. beklemtoont dat het noodzakelijk is de euro-mediterrane samenwerking op het gebied van gas, elektriciteit, energie-efficiëntie en hernieuwbare energiebronnen te versterken; vraagt de Commissie vaart te zetten achter de oprichting van het Euro-Med-gasplatform;

Een volledig geïntegreerde Europese energiemarkt

45. is van mening dat de toekomstige energie-unie moet zorgen voor een vrije doorstroming van energie tussen de lidstaten van de EU en de energiegemeenschap;
46. benadrukt dat een volledig functionerende, onderling verbonden interne energiemarkt die veilige, zekere, eerlijk verdeelde, sociaal en ecologisch verantwoorde, efficiënte, concurrerende, betaalbare en duurzame energie levert via volledig functionerende,

zekere en schokbestendige transmissienetwerken en die zorgt voor een vermindering van de vraag naar energie om zo de EU-bedrijven en -burgers op de meest duurzame, efficiënte, democratische en kosteneffectieve manier toegang te verlenen tot gas, elektriciteit, verwarming en koeling, de ruggengraat moet vormen van de toekomstige energie-unie; is daarom van mening dat een verdere uitbreiding van bestaande marktgebieden moet worden nagestreefd; acht het van fundamenteel belang om de integratie van prosumenten in de EU-markt en het EU-netwerk te bevorderen; wijst op de enorme tekortkomingen die rurale gemeenschappen in de hele EU ervaren als gevolg van een slechte energieconnectiviteit;

47. erkent dat er momenteel geen interne markt voor energie in Europa bestaat en dat de resulterende versnippering binnen de energiemarkten van de EU uitermate schadelijk is voor het concurrentievermogen en de energiezekerheid van de EU;
48. herinnert eraan dat de energiemarkt zich onderscheidt van de financiële markten door haar onderliggende fysieke activa, waardoor het systeemrisico in de energiesector wordt geëlimineerd; acht het in dit verband noodzakelijk om financiële regelgeving toe te passen, die ook de energiesector omvat, en wel op een zodanige wijze dat de ontwikkeling van een goed functionerende interne energiemarkt niet wordt verstoord;
49. benadrukt dat om de werkelijke efficiëntie en kosteneffectiviteit te beoordelen, de directe en externe kosten van verschillende energiebronnen en de gevolgen van alle soorten overheidsinterventies voor hun concurrentiepositie in aanmerking moeten worden genomen;
50. is van mening dat marktgebaseerde mechanismen moeten worden aangevuld met tastbare en ambitieuze voorzieningszekerheids- en solidariteitsmechanismen, zoals een efficiënter crisisbeheer op regionaal en EU-niveau, de vaststelling van ambitieuze energiebesparingsmaatregelen en een geoptimaliseerd gebruik van infrastructuur voor de opslag van (vloeibaar) aardgas, voornamelijk ten behoeve van de zekerheid van de voorziening op regionale schaal, die hun weerslag moeten vinden in de EU-wetgeving, met inbegrip van de verordening inzake de veiligstelling van de aardgasvoorziening, die zo spoedig mogelijk moet worden herzien;
51. verzoekt de Commissie en de lidstaten ervoor te zorgen dat de bestaande EU-wetgeving inzake staatssteun, energie, milieu en klimaat onverkort wordt uitgevoerd en gehandhaafd; verzoekt in het bijzonder om een evaluatie van de tenuitvoerlegging van het derde energiepakket en van de voordelen ervan voor de consument; verzoekt om de afschaffing van derogaties van het derde energiepakket en om de snelle goedkeuring en tenuitvoerlegging van Europese netcodes en richtsnoeren;
52. verzoekt de Commissie om meer financiële middelen toe te wijzen aan het Agentschap voor de samenwerking tussen energieregulators (ACER) en onderstreept dat ACER toestemming moet worden verleend om extra personeel aan te werven teneinde de volledige en effectieve tenuitvoerlegging van de monitoring van energiemarkten mogelijk te maken met het oog op de integriteit en transparantie van de energiehandel en de naleving van de verordening betreffende de integriteit en transparantie van de groothandelsmarkt voor energie (REMIT), als voorafgaande voorwaarde voor de goede functionering van de interne energiemarkt van de EU; merkt op dat de bevoegdheden

van ACER ten opzichte van het Europees netwerk van transmissiesysteembeheerders voor elektriciteit (ENTSO-E), het Europees netwerk van transmissiesysteembeheerders voor gas (ENTSO-G) en andere lichamen met essentiële EU-functies moeten worden versterkt om ervoor te zorgen dat ACER zijn in de desbetreffende EU-wetgeving gespecificeerde taken kan vervullen, en is van mening dat ACER betrekkingen moet aangaan met vertegenwoordigende verenigingen van distributiesysteembeheerders (DSB's), consumentenorganisaties en andere maatschappelijke groeperingen;

53. herhaalt het belang van ontvlechting van eigendom zoals voorgesteld in het derde energiepakket; verzoekt de Commissie te beoordelen in hoeverre nationale toezichthouders de in de aanbevelingen van de Commissie voor de certificering van transmissiesysteembeheerders (TSB's) omschreven voorwaarden handhaven;
54. betreurt het dat ENTSO-E en ENTSO-G te sterk afhankelijk zijn van begrotingstoewijzingen van nationale TSB's, wat een bedreiging vormt voor hun vermogen om als Europese spelers op te treden;
55. verzoekt de Commissie om de regulering van en het toezicht op elektriciteitsuitwisselingen en haar marktactiviteiten als gashub op te voeren;
56. benadrukt dat om onze solidariteit met betrekking tot noodstroomvoorziening te versterken en minder kwetsbaar te zijn voor verstoringen in de energievoorziening, zowel gas als elektrische energie op elk moment moet kunnen worden geëxporteerd; merkt in dit verband op dat de huidige stelsels voor grensoverschrijdende transmissie vaak worden gehinderd door beslissingen van nationale transmissiebeheerders; verzoekt ACER daarom deze kwestie meer te benadrukken in zijn jaarlijks toezichtverslag;
57. wijst erop dat een volledig functionerende interne energiemarkt niet zal worden voltooid zolang er lidstaten zijn waarvan de elektriciteitssystemen afhankelijk zijn van een exploitant in een derde land en benadrukt het belang en de noodzaak van een synchrone werking van de netten van de Baltische staten binnen de netten van continentaal Europa tegen 2025;
58. benadrukt dat een goed ontworpen toekomstig model voor de elektriciteitsmarkt in de EU dringend noodzakelijk is en gericht moet zijn op het bevorderen van de benodigde investeringen om de voorziening op de lange termijn te garanderen en op een meer op de markt gebaseerde en geoptimaliseerde, vanuit het oogpunt van de netwerkbeveiliging, integratie van hernieuwbare energiebronnen, daarbij ten volle rekening houdend met de veranderende aard van het aanbod van en de vraag naar energie, met inbegrip van de toegenomen verspreiding van micro-opwekking, vraag-responstechnologie en het groeiende aandeel van hernieuwbare energie; wijst in dit verband op de noodzaak van gemeenschappelijke normen voor slimme netten, die een belangrijk element vormen van de inspanningen om een stabiele levering en vrij grensoverschrijdend verkeer van energie te waarborgen en op die manier bij te dragen tot de energiezekerheid; benadrukt in dit verband voorts de rol die de ontwikkeling van slimmere energienetten en nieuwe energieopslagfaciliteiten kan spelen bij het verhogen van het niveau van de toepassing van hernieuwbare energiebronnen op Europese schaal en het garanderen dat deze infrastructuur samen met regionale hernieuwbare-energiehubs wordt ontwikkeld;

59. roept de lidstaten en de Commissie, evenals de verdragsluitende partijen bij en het secretariaat van de Energiegemeenschap,] op hun inspanningen te richten op het stimuleren van PGB's en projecten van belang voor de Energiegemeenschap (PBEG's), met als doel te komen tot een pan-Europees elektriciteits- en gasnet dat de mogelijkheid biedt energie en gas door te geven tussen EU-landen afkomstig van meervoudige bronnen; is van mening dat het elektriciteitsnet het eveneens mogelijk zal maken energie over te brengen van gebieden met een overschot naar gebieden met een tekort, waardoor de markt onmiddellijk kan reageren op tekorten in de voorziening, waar deze zich ook voordoen, etmaal- en seizoenscycli kan compenseren, hernieuwbare energiebronnen kan integreren, de voorzieningszekerheid kan vergroten en de Europese energiemarkt een impuls kan geven; is van mening dat eraan moet worden gestreefd naar versnelling van de goedkeurings- en vergunningsprocedure voor projecten en opwaardering van bestaande lijnen; benadrukt voorts dat deze inspanningen met name gericht moeten zijn op het oplossen van problemen met betrekking tot energie-eilanden;
60. herhaalt zijn steun voor het halen van het streefcijfer van 10 % voor de interconnectiecapaciteit om de interne energiemarkt in de EU te voltooien en is ingenomen met het voorstel van de Europese Raad voor een minimumniveau van elektriciteitsinterconnectie tussen de lidstaten van 15 % tegen 2030; erkent het belang van de verwezenlijking van een kwantitatieve doelstelling op het gebied van de interconnectiecapaciteit door de beschikbaarheid van bestaande nationale en grensoverschrijdende infrastructuur te waarborgen om ervoor te zorgen dat de Europese energiebronnen doelmatig worden ingezet en de voorzieningszekerheid wordt vergroot;
61. benadrukt het belang van een deugdelijk, stabiel en voorspelbaar regelgevingskader dat langetermijnverbintenissen mogelijk maakt en dat nodig is om nieuwe investeringen in energie-infrastructuur tot stand te brengen; verzoekt de Commissie de tijd die het kost om projecten aan te merken als PGB's te verkorten; benadrukt dat de toepassing van slimme distributienetten moet worden vergemakkelijkt door versnelde vergunningsprocedures en door politieke steun en aangepaste wettelijke kaders voor netwerkbeheerders, waarbij de veranderende investeringsbehoeften worden onderkend en investeringen in ICT en automatisering evenveel worden gestimuleerd als investeringen in traditionele uitbreidingen van het net;
62. benadrukt dat de energie-unie ook moet bijdragen aan de totstandbrenging van een "energie-investeringsunie" door ervoor te zorgen dat de meer dan 1 biljoen EUR aan investeringen die de komende jaren nodig zijn om de Europese economie nieuw leven in te blazen door particuliere en publieke investeerders wordt opgebracht; merkt op dat deze "energie-investeringsunie" kansen moet bieden voor grote investeerders, maar ook voor individuele consumenten en burgers; merkt op dat om een omgeving te creëren die particuliere financiering bevordert en daar optimaal gebruik van maakt, rechtszekerheid voor investeerders van cruciaal belang is; stelt met klem dat een dergelijk stabiel kader alleen kan worden verwezenlijkt door een sterk bestuursstelsel dat gelijke concurrentievoorwaarden en stabiele regelgevingsomstandigheden schept en het vertrouwen in de private sector bevordert;
63. benadrukt dat de tenuitvoerlegging van deze strategische infrastructuurprojecten moet bijdragen aan energiezekerheidsaspecten op middellange en lange termijn en volledig in

overeenstemming moet zijn met de langetermijnverplichtingen van de EU ten aanzien van het terugdringen van de uitstoot van CO₂ en met de EU-milieuvoorschriften en andere relevante wetgeving;

64. verzoekt de Commissie en de lidstaten om investeringen in kleinschaligere gas- en elektriciteitsinterconnectoren die aangrenzende regio's met elkaar verbinden even serieus te nemen als meer grootschalige PGB's; verzoekt de Commissie en de lidstaten om nauw samen te werken met regionale overheden bij het ontwikkelen van deze interconnectoren;
65. wijst erop hoe belangrijk het is om de planning van de energievraag en -voorziening op het niveau van de interne energiemarkt van de EU te integreren, waarbij prioriteit dient te worden gegeven aan de vermindering van de vraag en aan gedecentraliseerde oplossingen, teneinde een kostenoptimale voorzieningszekerheid te bewerkstelligen en onnodige of al te grote infrastructuurinvesteringen en gestrande kosten te vermijden;
66. meent dat de Commissie en de lidstaten, in verband met de enorme investeringen die nodig zijn voor verouderde en ontoereikende distributienetten en het feit dat de meeste hernieuwbare energiebronnen op distributieniveau gekoppeld zijn, specifieke initiatieven moet overwegen om DSB-investeringen, waaronder financiële instrumenten, te stimuleren; beveelt sterk aan dat de lidstaten prioriteit geven aan dergelijke investeringen;
67. verzoekt de Commissie duidelijk te maken hoe zij van plan is de 315 miljard euro van het Investeringsplan te gebruiken, in combinatie met andere bestaande fondsen, om het hefboompotentieel van het EFSI te maximaliseren en infrastructuur en projecten die noodzakelijk zijn om de energie-unie te voltooien te financieren;
68. is van mening dat een intensievere regionale samenwerking en beleidscoördinatie een essentiële stap is op weg naar een bredere, EU-wijde integratie van de energiemarkt; is daarom voorstander van een regionale aanpak, zowel tussen lidstaten als met de contractpartijen bij de Energiegemeenschap om de voor zekere bevoorrading te zorgen en marktintegratie te versnellen, onder meer door de totstandbrenging van regionale hubs ter verbetering van de marktliquiditeit, in de eerste plaats in Midden- en Oost-Europa; benadrukt dat dergelijke samenwerkingsmechanismen de samenwerking op politiek gebied en in de energiemarkt zouden kunnen stroomlijnen en gezamenlijke besluiten over investeringen in essentiële gasinfrastructuur in de regio's zouden kunnen vergemakkelijken; is van mening dat kennis van en informatie over zaken als energieopslagfaciliteiten en aanbestedingsprocedures voor vloeibaar aardgas (LNG) en interconnectoren gezamenlijk zouden kunnen worden ontwikkeld; erkent de belangrijke rol van stroomuitwisselingen bij het bevorderen van een liquide, transparante en zekere energiehandel; wijst op het inherente potentieel van grensoverschrijdende projecten als hefboom voor EU-brede oplossingen;
69. is voorstander van de integratie van de energiesystemen van kandidaat- en potentiële kandidaat-lidstaten door middel van een regionale aanpak binnen de toekomstige Europese energie-unie;
70. onderstreept dat een intensievere regionale samenwerking kan bijdragen tot een grotere

energiezekerheid, verbetering van de infrastructuurplanning, kostenoptimalisatie bij de integratie van hernieuwbare energiebronnen en lagere kosten voor consumenten;

71. verwelkomt het belang dat de Commissie hecht aan versterkte regionale samenwerking; verzoekt de Commissie te onderzoeken en in kaart te brengen wat de optimale schaal van samenwerking is op het gebied van elektriciteits- en gasnetwerken (en -markten) in de EU; wijst erop dat in sommige gevallen de lidstaten zelf het best kunnen bepalen wat op hun grondgebied nodig is, terwijl in andere gevallen een door de EU gestuurde samenwerking duidelijk waarde toevoegt; wijst er echter op dat in bepaalde gevallen is geconstateerd dat, door middel van verreichende samenwerking op regionaal niveau op het gebied van gedeelde uitdagingen, groepen van lidstaten sneller resultaten hebben geboekt, zoals in het Pentlateraal Energieforum; is het met de Commissie eens dat bestaande regionale regelingen een model kunnen vormen voor de EU als geheel;
72. nodigt de Commissie uit een macroregionale bestuursstructuur voor marktsamenwerking uit te werken, waarbinnen ook het Europees Parlement en de nationale parlementen een rol spelen. merkt op dat dit regionale bestuur gestoeld moet zijn op bestaande regionale geografische en marktentiteiten teneinde de grootst mogelijke kostenoptimalisatie te bereiken, met name i) Plan voor de interconnectie van de energiemarkten in het Oostzeegebied, ii) initiatieven voor de coördinatie van Zuidoost-Europa, iii) een groter Pentlateraal forum, en iv) het offshorenetwerkinitiatief van de landen aan de Noordzee; benadrukt dat in deze context de rol van ACER moet worden versterkt;
73. roept de Commissie op studies te laten verrichten op het gebied van kostenoptimalisatie, waarin de voordelen van regionale samenwerking in voornoemde regio's worden beoordeeld en gekwantificeerd; is van oordeel dat de Commissie en de betrokken lidstaten op basis van dergelijke studies gezamenlijk een blauwdruk moeten ontwikkelen en uitvoeren voor de vestiging van deze macroregio's;
74. vraagt de Commissie om bevordering en ondersteuning van de regionale samenwerkingsprojecten tussen beheerders van elektriciteits- en gasdistributienetten die centraal staan in de uitdagingen voor zekere, concurrerende en duurzame energie, door lokaal geproduceerde energie – met name hernieuwbare –, technologische veranderingen (slimme netten, slimme meters, etc.) en nieuwe productiemethoden en consumptiepatronen (elektrische voertuigen, etc.) te ondersteunen;
75. verzoekt de Commissie uitwisselingen over de in en tussen de grondgebieden in Europa (regio's, plaatselijke overheden, gemeenten enzovoorts) uitgevoerde energieprojecten te bevorderen om afgevaardigden en burgers te informeren en erbij te betrekken;
76. roept op tot de ontwikkeling van goed geïntegreerde en concurrerende regionale elektriciteits- en gasmarkten die de toereikendheid en flexibiliteit van het alle delen van de Unie dekkend energiesysteem waarborgen; verzoekt de Commissie doortastend en transparant op te treden tegen elke vorm van protectionisme, mededingingsverstorende gedragingen en belemmeringen voor het betreden en verlaten van de markt; benadrukt het belang van stabiele nationale reguleringskaders, het aanpakken van administratieve obstakels en het stroomlijnen van nationale administratieve procedures, ook om voor alle projecten van burgers gelijke voorwaarden te scheppen;

77. wijst erop dat het om te komen tot een evenwicht op de interne markt nodig is om niet enkel te investeren in interconnectoren, maar eveneens in, onder meer, nationale netten, de uitrusting van op fossiele brandstoffen draaiende energiecentrales met CO₂-afvangtechnologie en nieuwe kerncentrales in de lidstaten die dat wensen, als cruciale bron van koolstofarme basislaststroom, opslagcapaciteit (zoals LPG-terminals), slimme netten en flexibele opwekking, om te kunnen omgaan met een verbeterde productie van hernieuwbare energie en gedecentraliseerde energieproductie;
78. benadrukt dat het nodig is een rechtskader te creëren dat consumenten meer invloed geeft en hen op een actieve manier doet deelnemen aan de markt als investeerders, producenten en belanghebbenden door middel van dynamische prijsstelling en het openstellen van markten voor bronnen aan zowel de aanbod- als de vraagzijde; wijst erop dat de betrokkenheid van burgers onder meer kan worden versterkt door middel van financiële participatie, energiecoöperaties, micro-opwekking en -opslag, verbruik van zelf opgewekte energie, decentralisatie van de energievoorziening, de invoering van energiesystemen op basis van slimme netten, met inbegrip van slimme meters, meer concurrentie op de retailmarkt en volledige transparantie en flexibiliteit op het vlak van prijzen en consumentenkeuzes;
79. benadrukt dat prosumenten die opslagcapaciteit aan het net aanbieden moeten worden beloond en dat zij moeten worden aangemoedigd om hun eigen groene elektriciteitsproductie te verbruiken zonder dat ze daarvoor worden gestraft; wijst erop dat dergelijke initiatieven kunnen bijdragen tot een concurrerender en goed functionerende interne energiemarkt, wat op zijn beurt zou kunnen bijdragen tot een verbetering van de schokbestendigheid van lokale gemeenschappen en de creatie van lokale banen en welvaart en tot lagere totale energierekeningen voor consumenten, en ernstige sociale problemen, zoals energiearmoede en kwetsbare consumenten, zou helpen aangepakt; verzoekt de Commissie effectbeoordelingen en beste praktijken van op nationaal niveau genomen maatregelen ter bestrijding van energiearmoede te verzamelen en ervoor te zorgen dat deze beste praktijken centraal worden beheerd en bevorderd door een speciaal voor dat doel aangewezen Europees orgaan; onderstreept dat er toereikende maatregelen moeten worden genomen om gegevensbescherming te garanderen voor consumenten die rechtstreeks aan de markt deelnemen;
80. verzoekt de Commissie en de lidstaten om de verdere ontwikkeling en uitbreiding van lokale en regionale hernieuwbare energiebronnen en van lokale en regionale distributienetten en stadsverwarmingsnetten te bevorderen via beleidsmaatregelen die de bestaande belemmeringen aanpakken en helpen bij de totstandbrenging van een marktverschuiving; verzoekt de Commissie richtsnoeren voor te stellen inzake het verbruik van zelf opgewekte energie teneinde dit gebruik te bevorderen en de rechten van de consumenten te beschermen;
81. roept de Commissie en de lidstaten op het gebruik van zelf opgewekte energie en micro-opwekking aan te moedigen middels regelingen voor hernieuwbare energie die gericht zijn op de meest kwetsbare consumenten;
82. verzoekt de Commissie om lokale actoren in het energiebeleid van de Unie te integreren en een voorstel in te dienen voor de oprichting van decentrale centra voor advies en

capaciteitsopbouw om lokale overheden te steunen bij het op gelijke voet behandelen van energieproducenten, en voor het ondersteunen van de ontwikkeling van lokale energieproductie door coöperaties, lokale bedrijven en gemeentelijke autoriteiten;

83. benadrukt dat het noodzakelijk is de beste lokale praktijken te ontwikkelen en de verspreiding ervan in de Unie te bevorderen, de coördinatie tussen plaatselijke maatregelen en Europees beleid te verbeteren en te werken aan de uitdagingen met betrekking tot de lokale aanvaardbaarheid van de energieprojecten; stelt voor een "Europees forum van regio's" op te richten;
84. is van mening dat alle EU-consumenten in gelijke mate moeten profiteren van een interne markt voor gas en elektriciteit; onderstreept in dit verband dat de huidige prijsverschillen tussen nationale markten, die het gevolg zijn van het gebrek aan marktintegratie en interconnecties, niet langer mogen worden getolereerd; dringt er bij de Commissie op aan om snel maatregelen voor te stellen die een grotere prijsconvergentie en marktintegratie binnen de Unie moeten verwezenlijken;
85. onderstreept het positieve effect dat marktintegratie heeft gehad op de groothandelsprijzen en uiteindelijk op de retailprijzen in de elektriciteitssector; is van mening dat een herziene energiemarkt groothandel- en retailmarkten beter met elkaar moet verbinden, zal bijdragen tot het wegnemen van belemmeringen in groothandel- en retailmarkten en zal zorgen voor keuzevrijheid tussen energieleveranciers voor de consument;
86. is van mening dat in het kader van elke herziening van de retailmarkt voor energie ernstig moet worden overwogen om aanvullende maatregelen vast te stellen om consumenten te beschermen, zoals het aanmoedigen en bevorderen van collectieve overstapregelingen, het invoeren van de verplichting dat energierekeningen vergelijkingen met concurrenten op basis van historische verbruikspatronen bevatten, het verplichten van leveranciers om hun klanten te plaatsen in het meest gunstige tarief dat beschikbaar is, en het invoeren van een beperkt aantal, gemakkelijk te vergelijken gestandaardiseerde tarieven;
87. verzoekt de Commissie om bij het vaststellen van de routekaart voor het geleidelijk afschaffen van gereguleerde prijzen de mogelijkheid van prijsregulering en standaardisering van tariefstructuren in stand te houden indien deze zijn bedoeld om marktversturende opbrengsten van monopolieposities of gratis winsten te beperken met het oog op de bescherming van kwetsbare consumenten of een betere vergelijkbaarheid van tarieven van concurrerende leveranciers;
88. verzoekt de Commissie de ontwikkeling van de eindprijzen van energie in Europa te monitoren, met inbegrip van belastingen, heffingen, subsidies en andere verborgen kosten, teneinde maatregelen te identificeren die kunnen helpen om deze prijzen omlaag te krijgen;

Energie-efficiëntie als bijdrage aan de matiging van de energievraag

89. merkt op dat in de conclusies van de Europese Raad van 23 en 24 oktober 2014 wordt verklaard dat een indicatief streefcijfer van ten minste 27 % wordt vastgelegd voor de

verbetering van de energie-efficiëntie tot 2030 en dat dit tegen 2020 zal worden geëvalueerd, waarbij een ambitieus EU-streefcijfer van 30 % voor ogen wordt gehouden; herinnert aan de resoluties van het Parlement hierover; neemt nota van de toezegging van de Commissie om het streefcijfer van 30 % voor ogen te houden bij de herziening van de richtlijn inzake energie-efficiëntie; wijst erop dat de lidstaten flexibiliteit nodig hebben met betrekking tot de maatregelen en methoden om deze doelstelling te verwezenlijken; onderstreept dat energie-efficiëntie en hernieuwbare energie een belangrijke rol zullen spelen bij het verwezenlijken van het langetermijndoel van de EU om de broeikasgasemissies op een kosteneffectieve manier terug te dringen; herhaalt dat de EU moet vasthouden aan haar onvoorwaardelijke doelstelling van een emissiereductie van ten minste 40 % tegen 2030;

90. wijst erop dat ambitieuze en haalbare verbeteringen op het vlak van energie-efficiëntie, die worden nagestreefd in het belang van cohesie, solidariteit en kosteneffectiviteit, een belangrijke impuls zouden kunnen geven aan de energiezekerheid, het concurrentievermogen, banen en groei, het laag houden van de kosten voor consumenten, de bestrijding van energiearmoede en de verwezenlijking van de klimaat- en energiedoelstellingen;
91. verzoekt de Commissie en de lidstaten om het beginsel van "energie-efficiëntie eerst" toe te passen; merkt op dat energie-efficiëntie volgens het Internationaal Energieagentschap de "eerste brandstof" is en investeringen in energie-efficiëntie van alle energiebronnen het beste rendement opleveren; benadrukt dat verbeteringen van de energie-efficiëntie, en met name terugdringing van het energieverlies in gebouwen, als cruciaal effect hebben dat zij de EU-invoer van energie uit derde landen verlagen, aangezien 61 % van het in de Europese Unie ingevoerde gas wordt gebruikt in gebouwen, voornamelijk voor verwarming; vraagt in dit verband dat energie-efficiëntie en infrastructuurprojecten worden behandeld als essentiële investeringen die even belangrijk zijn als investeringen in nieuwe opwekkingscapaciteit;
92. benadrukt dat verbeterde energie-efficiëntie zowel de energierekeningen van huishoudens en van de industrie zal doen dalen als de afhankelijkheid van de EU van invoer uit derde landen fors zal verminderen; onderstreept dat energie-efficiëntiemaatregelen het potentieel hebben om tussen nu en 2020 twee miljoen banen te scheppen, met name in de bouwsector, die 40 % van de totale vraag naar energie in de EU voor zijn rekening neemt; benadrukt echter dat verbeteringen van de energie-efficiëntie een aanvulling moeten vormen op de diversifiëring van de energievoorziening;
93. verzoekt de Commissie om resterende hindernissen voor energie-efficiëntiemaatregelen te identificeren en weg te nemen en een echte markt voor energie-efficiëntie te verwezenlijken teneinde de overdracht van beste praktijken te ondersteunen en ervoor te zorgen dat producten en oplossingen beschikbaar zijn in de hele EU met het oog op het verwezenlijken van een echte interne markt voor energie-efficiëntieproducten en -diensten;
94. benadrukt dat het voor het verminderen van de energievraag noodzakelijk is om door middel van de juiste stimuleringsmaatregelen te zorgen dat er meer en diepgaander

gerenoveerd wordt en er meer hernieuwbare energie wordt gebruikt voor verwarming en koeling; beveelt aan om energie-efficiëntienormen voor gebouwen verder te verhogen, waarbij rekening wordt gehouden en aangedrongen wordt op technische innovaties, met name door het gebruik van modellering van gebouweninformatie en leefcyclusimpactsimulaties van bouwproducten in openbare aanbestedingen; beveelt voorts aan om de bouw van bijna-energie neutrale gebouwen te blijven ondersteunen, als een bijkomende, essentiële stap op weg naar energie-onafhankelijkheid en een duurzaam en veilig energiesysteem;

95. onderstreept dat de tot dusver gedane investeringen in verbeteringen van de energie-efficiëntie moeten worden erkend en dat daar naar behoren rekening mee moet worden gehouden in de debatten over energie-efficiëntie in de EU;
96. is van oordeel dat het bedrijfsleven eerst duidelijke signalen van beleidsmakers moet krijgen voordat de noodzakelijke investeringen voor het verwezenlijken van de energiedoelstellingen zullen worden gedaan; wijst daarom op de noodzaak van ambitieuze doelstellingen en een wettelijk kader dat innovatie bevordert zonder onnodige administratieve lasten te creëren om energie-efficiëntie op de best mogelijke manier te bevorderen binnen een nationale context;
97. is van mening dat de energie-efficiëntiedoelstelling niet los mag worden gezien van de energie- en klimaatdoelstellingen en het concurrentievermogen van de EU-economie ten opzichte van haar belangrijkste handelspartners moet versterken;
98. benadrukt dat een herziening van de bestaande regelgeving op het vlak van energie-efficiëntie, met inbegrip van de richtlijn energieprestatie van gebouwen en de richtlijn energie-efficiëntie, nodig is, naast een behoorlijke tenuitvoerlegging van deze wetgeving door de lidstaten, om de verwezenlijking van het reeds geldende nationale beleid, dat past binnen het klimaat- en energiekader 2020, te vergemakkelijken en aan te vullen; verzoekt de Commissie de in de bijlage bij de kaderstrategie voor een energie-unie vastgelegde EU-regelgeving inzake energie-efficiëntie te herzien;
99. benadrukt dat het EU-energielabel een rol speelt in de empowerment en de voorlichting van consumenten door middel van accurate, relevante en vergelijkbare informatie over de energie-efficiëntie van energiegerelateerde producten; benadrukt dat het energielabel moet worden herzien om energie-efficiënte keuzes van consumenten verder te vergemakkelijken en de vervaardiging van energie-efficiënte producten te stimuleren;
100. wijst op het succes en verdere potentieel van ecodesign voor het verbeteren van de energie-efficiëntie en het energieverbruik van producten en bijgevolg het verlagen van de energiekosten en het energieverbruik van huishoudens en het terugdringen van broeikasgasemissies; verzoekt de Commissie verdere uitvoeringsmaatregelen in te voeren, rekening houdend met de bredere agenda voor hulpbronnenefficiëntie, en bestaande maatregelen te herzien om de geschiktheid hiervan te waarborgen;
101. erkent de essentiële rol van plaatselijke autoriteiten, bedrijven en burgers bij het vergroten van de energieonafhankelijkheid door de energie-efficiëntie te verhogen door middel van betere stadsplanning, de ontwikkeling van energiegerelateerde internet- en ICT-technologieën, de uitrol van slimme netten, vraagzijde-energiebeheer,

warmtekrachtkoppeling, infrastructuur voor alternatieve brandstoffen en warmtepomptoepassingen, het verbruik van zelf opgewekte energie, en de creatie, modernisering en uitbreiding van stadsverwarmings- en koelingssystemen; benadrukt de noodzaak om burgerinitiatieven aan te moedigen, zoals coöperatieve of gemeenschapsprojecten op het gebied van hernieuwbare energie, om het verband tussen burgers en leveranciers van energiediensten te bevorderen, om in te zetten op actievere en ecologisch duurzamere vervoersmethoden, om "slimme steden"-oplossingen te ontwikkelen en toe te passen, om toekomstbestendige distributie-infrastructuur in gebruik te nemen teneinde stedelijke ecomobiliteit te ondersteunen, en om de renovatie en isolatie van gebouwen te bevorderen, met inbegrip van homogene isolatie; stelt voor om alle bestuurspartners op de verschillende niveaus samen te brengen in een operationele interface waarbij het Burgemeestersconvenant actief wordt betrokken;

102. acht het een absolute prioriteit om financieringsinstrumenten en -tools te ontwikkelen, alsmede innovatieve modellen om publieke middelen te mobiliseren en private financiering aan te trekken op lokaal, nationaal, regionaal en Europees niveau teneinde investeringen in belangrijke energie-efficiëntiesectoren zoals de renovatie van gebouwen te ondersteunen, waarbij voldoende aandacht moet worden besteed aan de specifieke kenmerken van langetermijninvesteringen; benadrukt in dit verband de rol van de Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling (EBRD) en het (door de EIB beheerde) EFSI en dringt aan op de noodzaak om nationale stimuleringsbanken daar volledig bij te betrekken; erkent dat deze instrumenten geflankeerd moeten worden door gerichte technische bijstand; wijst op de noodzaak van kosteneffectiviteit van energie-efficiëntieregelingen in openbare gebouwen; verzoekt de Commissie om al deze elementen in aanmerking te nemen bij het ontwikkelen van het "Slimme financiering voor slimme gebouwen"-initiatief;
103. is van mening dat de diverse Europese fondsen die verbeteringen van de energie-efficiëntie financieren zich sterker moeten richten op en meer prioriteit moeten geven aan kwetsbare consumenten met een laag inkomen en het aanpakken van gescheiden prikkels voor eigenaars en huurders van een gebouw of voor verschillende eigenaars;
104. roept de Commissie op om in overleg met de passende bedrijfstakken en nationale, regionale en plaatselijke belanghebbenden optimale werkwijzen te identificeren voor de financiering van energie-efficiëntie in de hele EU en daarbuiten en vervolgens innoverende financieringsmechanismen op te nemen in het kader van de EBWO, de EIB en andere EU-fondsen;
105. benadrukt dat de ontwikkeling van een nieuwe cultuur van essentieel belang is om de energie-efficiëntie- en klimaatveranderingsdoelstellingen te verwezenlijken; verzoekt de lidstaten om het bewustzijn onder jongere generaties te vergroten via geschikte onderwijsmodules op scholen, zodat nieuw verbruiksgedrag kan worden aangeleerd;

Op weg naar een duurzame economie

106. herinnert eraan dat het in oktober 2014 bereikte akkoord van de Europese Raad over het kader voor het klimaat- en energiebeleid voor 2030 een engagement bevat van een interne vermindering van de broeikasgasemissies met minstens 40 % ten opzichte van 1990, als basis voor de ontwikkeling van de decarboniseringsdimensie van de energie-

unie; merkt op dat met dit besluit ook de meest ambitieuze bijdrage wordt geleverd aan het internationale klimaatoverleg met het oog op de totstandbrenging van een bindende klimaatovereenkomst tijdens de 21e Conferentie (COP21) van de partijen bij het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering (UNFCCC) in Parijs, in december 2015;

107. benadrukt het feit dat op de COP21 een algemeen, ambitieus en bindend akkoord moet worden gesloten met degelijke garanties voor een beperking van de temperatuurstijging tot maximum 2° C ten opzichte van het pre-industriële niveau, evenals een mondiaal, robuust en gemeenschappelijk systeem voor transparantie en verantwoording dat monitoring, rapportageverplichtingen en een doeltreffende en efficiënte nalevingsregeling omvat; is van mening dat de internationale klimaatregeling voor de periode na 2020 bepalingen moet bevatten om ambitieuzere doelstellingen mogelijk te maken, kostenefficiënte reductie-inspanningen te ondersteunen en mogelijkheden te bieden voor het waarborgen van de milieu-integriteit en duurzame ontwikkeling; benadrukt dat er een sterk engagement nodig is voor een vermindering van de emissies van de grootste vervuilers ter wereld; benadrukt dat de Europese diplomatie een fundamentele rol moet spelen op het gebied van klimaat en energie;
108. is van mening dat de ontwikkeling van hernieuwbare energiebronnen van essentieel belang is voor de energie-unie, gelet op de energiekosten; benadrukt de cruciale rol die hernieuwbare energiebronnen in de EU spelen met het oog op de verwezenlijking van energiezekerheid en politieke en economische onafhankelijkheid door de behoefte aan energie-invoer te verminderen; onderstreept de cruciale rol van hernieuwbare energiebronnen voor het verbeteren van de luchtkwaliteit, het scheppen van banen en het aanjagen van de groei; is van mening dat hernieuwbare energiebronnen goed zijn voor duurzame, concurrerende en betaalbare energie en belangrijk zijn voor het streven naar Europees leiderschap op het gebied van groene economie en de ontwikkeling van nieuwe industrieën en technologieën; benadrukt in dit opzicht dat de huidige energiemarktstructuur moet worden verbeterd om hernieuwbare energiebronnen te integreren in de markt; benadrukt dat de productiekosten van hernieuwbare energiebronnen de laatste jaren aanzienlijk zijn gedaald; benadrukt het belang van de ontwikkeling van grensoverschrijdende infrastructuur en de bevordering van onderzoek en innovatie op het gebied van de ontwikkeling van slimmere energienetten en nieuwe energieopslagmethodes, alsook flexibele opwekkingstechnologieën, voor de integratie van hernieuwbare energiebronnen;
109. is ingenomen met het streven van de Commissie om van de Europese Unie "de wereldleider op het vlak van hernieuwbare energie" te maken; dringt er bij de Commissie op aan om daarvoor een operationele en werkbare strategie te presenteren; verzoekt de lidstaten en de Commissie om te zorgen voor transparantie, samenhang, stabiliteit en continuïteit in het regelgevingskader voor hernieuwbare energie en om veranderingen met terugwerkende kracht in de economische omstandigheden van investeringen te vermijden, teneinde het vertrouwen van investeerders te versterken en bij te dragen tot een kostenefficiënte inzet van hernieuwbare energie in de EU-regio's; benadrukt dat de steunregelingen beter gecoördineerd moeten worden, in overeenstemming met de door de Europese Commissie opgestelde richtsnoeren voor het ontwerp van steunregelingen voor hernieuwbare energie, teneinde mogelijke marktverstoringen te

voorkomen en een efficiënte bevordering van hernieuwbare energie te waarborgen; benadrukt dat de juiste marktvoorwaarden voor investeringen in energie-efficiëntie, hernieuwbare energiebronnen en slimme infrastructuur van cruciaal belang zijn voor het terugdringen van de broeikasgasemissies; onderstreept dat de energie-unie marktgebaseerde instrumenten voor de bevordering van de energiebronnen van Europa moet optimaliseren als middel voor een zo kosteneffectief en milieuvriendelijk mogelijke energietransitie;

110. benadrukt dat de EU moet zorgen voor een gelijk speelveld met betrekking tot nationale subsidies en stelsels voor staatssteun, dat de marktdominantie van bepaalde technologieën en marktdeelnemers niet oneerlijk versterkt, gelet op de transformatie van onze energiesystemen; is in dit opzicht ingenomen met het verslag van de Commissie van 10 oktober 2014 over subsidies en kosten van energie in de EU en roept de Commissie op om dit verslag jaarlijks bij te werken zodat beter kan worden vastgesteld welke sectoren en gebieden behoefte hebben aan extra financiële middelen en welke sectoren gevoelig zijn voor marktverstoring ten gevolge van subsidies;
111. benadrukt dat het belang noodzakelijk is subsidies af te schaffen die een schadelijk effect hebben op het milieu, en wijst erop dat dergelijke subsidies dringend moeten worden geïdentificeerd en geleidelijk worden afgebouwd, omdat ze publieke gelden verspillen die eerst worden gebruikt om vervuilende praktijken te ondersteunen en vervolgens voor het wegwerken van de veroorzaakte vervuiling;
112. benadrukt dat de overgang naar een concurrerende en duurzame koolstofarme economie ruime kansen biedt in de zin van nieuwe banen, innovatie, groei en lagere commerciële en binnenlandse energierekeningen; erkent echter dat deze kansen alleen kunnen worden benut door middel van krachtige samenwerking tussen de Commissie, de lidstaten, lokale en regionale overheden, de burgers en de industrie, hetgeen zou moeten leiden tot de meest effectieve stimulansen en regelgevingskaders; wijst erop dat goed beheerde decarbonisatie niet zou moeten leiden tot hogere energiekosten, energiearmoede, de-industrialisering van de Europese economie of een toename van de werkloosheid; dringt er daarom op aan om de sociale partners actief te betrekken bij het beheersen van de sociale effecten van de overgang naar een duurzame energie-unie; benadrukt dat de EU een EU-breed en tegelijkertijd marktgebaseerd en technologie-neutraal beleid nodig heeft, waarin rekening wordt gehouden met alle relevante wetgeving en de toepasselijke EU-doelstellingen, die moeten worden verwezenlijkt tegen zo min mogelijk kosten voor de samenleving;
113. brengt in herinnering dat de fotovoltaïsche industrie de basis moet vormen van het Europees industrieel beleid om aan de eisen te voldoen van een groeiende mondiale markt in een context waar de bulk van fotovoltaïsche cellen en modules vandaag de dag wordt geproduceerd buiten de Europese Unie, met name in China; benadrukt dat de EU volledig deel moet uitmaken van deze nieuwe investeringscyclus teneinde de leidende positie te behouden op het gebied van O&O, machineonderdelen en bepaalde andere segmenten, zoals voor omvormers en andere onderdelen van het zonne-energiebalanssysteem, en teneinde het leiderschap op het gebied van de productie van apparatuur (cellen en modules) te herstellen; is van oordeel dat de EU zich tot doel moet stellen om tegen 2020 ten minste aan 20 % van haar eigen markt vraag met intern

geproduceerde cellen en modules te kunnen voldoen;

114. erkent de voordelen van een toenemend gebruik van hernieuwbare energie op de warmtemarkt, met name in gebouwen; benadrukt dat de grotere flexibiliteit van warmte-infrastructuur en -opslag de integratie van intermitterende hernieuwbare bronnen vergemakkelijkt door energie op te slaan in de vorm van warmte; herhaalt dat de energiezekerheid kan worden vergroot door de ontwikkeling van netwerken voor stadsverwarming/koeling, die een ideaal middel zijn om duurzame warmte op grote schaal in steden te integreren, aangezien ze tegelijkertijd warmte afkomstig van diverse bronnen kunnen leveren en niet inherent afhankelijk zijn van één bron;
115. verzoekt de Commissie ervoor te zorgen dat lidstaten minimumniveaus voor productie van hernieuwbare energie op nieuwe en gerenoveerde gebouwen vereisen en dat projecten met betrekking tot hernieuwbare energie profiteren van snelle administratieve en netwerkverbindingsprocedures, met name door artikel 13, lid 4, en artikel 13, lid 1, onder f), van Richtlijn 2009/28/EG en artikel 7, lid 3 van Richtlijn 2009/72/EG te handhaven; verzoekt de Commissie om bij de herziening van de bestaande relevante wetgeving het aantal gebouwen te vergroten dat is uitgerust met systemen voor hernieuwbare energie, om éénloketsystemen voor administratieve procedures te vereisen voor kleinschalige hernieuwbare-energieprojecten, evenals eenvoudige kennisgevingsprocedures voor de installatie van hernieuwbare energie waarvan de productie volledig zelf wordt verbruikt, en om een kader te creëren voor innovatieve netwerkverbindingsregelingen en voor de handel van netwerkdiensten op distributienetwerkniveau;
116. vraagt de Commissie een EU-strategie voor verwarming en koeling uit te werken waarin alle acties en synergieën in kaart worden gebracht die noodzakelijk zijn in de woonsector en de commerciële en industriële sector om deze afhankelijkheid te verminderen en tegelijkertijd bij te dragen aan de energie- en klimaatdoelstellingen van de EU, energiebesparingen te verwezenlijken, het concurrentievermogen van de Europese economie te versterken, groei en werkgelegenheid te stimuleren en systeeminnovatie te bevorderen; benadrukt dat deze strategie voor verwarming en koeling alle vijf dimensies van de energie-unie dient te bestrijken.
117. benadrukt dat waterkracht een belangrijke, eigen, hernieuwbare en veilige energiebron is die 11 % van de totale Europese elektriciteitsproductie voor zijn rekening neemt; benadrukt dat waterkracht derhalve een belangrijke rol zal blijven vervullen bij de elektriciteitsproductie en opslag, en een belangrijke bijdrage zal leveren aan de decarbonisatie van de Europese economie en het verminderen van de afhankelijkheid van de EU van externe energiebronnen;
118. vraagt om specifieke aandacht voor mariene hernieuwbare energie, overeenkomstig de mededeling van de Commissie inzake de blauwe economie, als industrie met groot potentieel, maar die nog minder gevestigd is dan overige hernieuwbare sectoren;
119. merkt op dat het integreren van een steeds groter aandeel aan binnenlands geproduceerde biogassen een positieve bijdrage kan leveren aan de energiezekerheid; onderstreept in dit kader de noodzaak om de bestaande gasinfrastructuur voor dat doel te behouden;

120. wijst erop dat biomassa uit duurzame bosbouw een bijdrage kan leveren aan het bereiken van de klimaat- en energiedoelstellingen van het kader voor 2030;
121. merkt op dat het huidige EU-beleid voor biobrandstoffen door velen is bekritiseerd, omdat het geen rekening houdt met broeikasgasemissies in verband met indirecte veranderingen in landgebruik (indirect land-use change, ILUC), die kunnen worden veroorzaakt wanneer de bestaande landbouwproductie wordt verplaatst naar onbebouwd land, zowel binnen als buiten de EU;
122. is van mening dat in het kader van een duurzame benadering van de verwezenlijking van de EU-doelstellingen inzake energiezekerheid het gebruik van op het land geteelde biobrandstoffen niet verder mag worden uitgebreid en dat het verbeteren van de brandstofefficiëntie van voertuigen, het terugdringen van de vraag naar transport, het beperken van de intensieve veehouderij en het doen toenemen van het gebruik van biobrandstoffen uit afval en residuen die geen extra veranderingen in landgebruik veroorzaken, betere opties zijn;
123. kijkt uit naar en dringt aan op steun voor projecten en investeringen die gebruikmaken van koolstofafval als grondstof voor koolstofarme chemicaliën en geavanceerde biobrandstoffen (bijv. door microben te gebruiken die groeien op koolstofrijke afvalgassen en deze om te zetten in brandstoffen en chemicaliën die op basis van fossiele hulpbronnen (of biobrandstoffen van de eerste generatie) geproduceerde brandstoffen en chemicaliën vervangen), waardoor emissies en verontreinigende stoffen uit industriële processen, zoals staalbereiding, worden beperkt;
124. wijst erop dat afval in een ware circulaire economie als grondstof weer in de economie moet worden gepompt, teneinde de toegevoegde waarde van een product zo lang mogelijk te behouden en is derhalve van mening dat de voorbereiding voor hergebruik en recycling een veel hogere prioriteit heeft dan verbranding; wijst erop dat veel lidstaten reeds een overcapaciteit aan verbrandingsinstallaties hebben; benadrukt de noodzaak van een betere planning en uitwisseling van informatie en het voorkomen van lock-ineffecten; dringt er bij de Commissie op aan rekening te houden met het verband tussen de energie-unie en de circulaire economie;
125. herinnert eraan dat de Europese industrie en de Europese kmo's van vitaal belang zijn voor de Europese economie, en erkent dat het concurrentievermogen van de Europese industrie en de Europese kmo's veel baat zou hebben bij lagere energiekosten;
126. onderstreept dat innovatie en modernisering met het oog op energie- en hulpbronefficiëntere industriële processen bijdragen tot de versterking van het concurrentievermogen van de industrie in de EU; wijst op innovatie in hernieuwbare verwarmingstechnologieën die de invoer en de energiekosten zou kunnen doen verminderen en de prestaties van het systeem zouden kunnen verbeteren, in de context van de vraag naar verwarming tot hoge temperaturen in industriële sectoren; wijst erop dat de grote uitdaging van renovatie en modernisering van het gebouwenbestand in Europa een markt voor hoogpresterende bouwmaterialen, -apparatuur en -uitrusting creëert, en daarmee een belangrijke kans vormt voor Europese fabrikanten en installateurs in de bouwsector om te innoveren en banen te creëren die niet kunnen worden verplaatst;

127. merkt op dat de wijze waarop de klimaat- en energiedoelstellingen voor 2030 worden bereikt, deel zou moeten uitmaken van het industriebeleid van de lidstaten, rekening houdend met de behoefte aan herindustrialisatie; is van mening dat het regelgevingskader van de EU en de doelstellingen van het klimaat- en energiebeleid van de EU consistent moeten zijn en moeten uitgaan van een flexibelere, meer marktgerichte benadering met het oog op een schokbestendige energie-unie waarin de politieke klimaatdoelstellingen voor 2030 en de herindustrialisatie-doelstellingen moeten worden geïntegreerd om het industriebeleid van de lidstaten aan te vullen;
128. benadrukt dat effectief gebruik van onderzoek en technologische innovatie de leidende positie van de Europese industrie bevordert en het concurrentievoordeel en de commerciële levensvatbaarheid van het Europese bedrijfsleven en de Europese industrie versterkt, banen creëert en tegelijk bijdraagt aan de verwezenlijking van de belangrijkste EU-beleidsdoelstellingen voor energie en klimaat, met inbegrip van reductie van de vraag naar energie, voorzieningszekerheid, concurrentievermogen en duurzame ontwikkeling van energieproductie, -distributie, -transport en -verbruik, bestrijding van de energiearmoede en de verwezenlijking van de EU-doelstellingen met betrekking tot broeikasgasemissies, hernieuwbare energiebronnen en energie-efficiëntie en optimale benutting van de energiebronnen van Europa;
129. verzoekt de Commissie om het concurrentievermogen van energie-intensieve industrieën veilig te stellen en te zorgen voor planningszekerheid op de lange termijn voor industriële investeringen waarin het streven van de Commissie om de bijdrage van de industrie aan het bbp te laten stijgen tot niet minder dan 20 % in 2020 moet worden weerspiegeld;
130. onderstreept dat het emissiehandelssysteem (Emissions Trading System, ETS) een sleutelrol speelt als kostenefficiënt, op de markt gebaseerd instrument om de Europese energiehuishouding koolstofvrij te maken en om het streefdoel van de EU inzake emissievermindering voor 2030 en daarna te realiseren; benadrukt het feit dat naast de marktstabiliteitsreserve (Market Stability Reserve, MSR) een structurele hervorming ten uitvoer moet worden gelegd van het ETS na 2020, om rekening te houden met het streefdoel inzake CO₂-vermindering tegen 2030, inclusief, zolang geen vergelijkbare inspanningen worden ondernomen in andere grote economieën, tastbare en meer geharmoniseerde maatregelen op EU-niveau inzake koolstoflekkage;
131. verzoekt de Commissie de kwestie van indirecte koolstofkosten en de gevolgen hiervan voor (en het aandeel hiervan in) elektriciteitsprijzen in de lidstaten verder te onderzoeken;
132. benadrukt dat ETS-inkomsten met name moeten worden gebruikt voor het ondersteunen van koolstofarme innovatie, energie-efficiëntie en andere maatregelen ter beperking van de CO₂-uitstoot, met name in energie-intensieve sectoren;
133. erkent dat de energiebronnen van Europa en efficiënte technologieën zoals warmtekrachtkoppeling een fundamentele bijdrage zouden leveren aan de energiezekerheid van de EU en de verwezenlijking van de broeikasgasreductiedoelstellingen; is in dit opzicht van mening dat in het kader van de energie-unie het recht van de lidstaten om de veilige en duurzame koolstofarme

energiebronnen waarover ze beschikken te gebruiken moet worden erkend;

134. erkent dat de keuze voor de energiemix primair een bevoegdheid van de lidstaten is, maar onderkent ook de zorgen die leven bij het publiek over hydrofracturering en de gevolgen die deze technologie mogelijk heeft voor het klimaat, het milieu en de volksgezondheid en de verwezenlijking van het langetermijndoel van decarbonisatie van de EU; erkent voorts dat het beperkte potentieel van onconventionele brandstoffen om te voldoen aan de toekomstige energievraag in de EU, in combinatie met de hoge investerings- en exploitatiekosten en de huidige wereldwijd lage olieprijs, betekent dat het twijfelachtig is of hydrofracturering in de Europese Unie een levensvatbare technologie kan worden; is van mening dat de zorgen van het publiek serieus moeten worden genomen en dat hydrofractureringsactiviteiten moeten voldoen aan de hoogste klimaat-, milieu- en volksgezondheidsnormen; vraagt de lidstaten die voornemens zijn om hydrofracturering toe te passen om de aanbeveling van de Commissie van 2014 betreffende de minimumbeginselen voor de exploratie en productie van koolwaterstoffen (zoals schaliegas) met gebruikmaking van grootvolumehydrofracturering te respecteren;
135. verzoekt de Commissie en de lidstaten actief te streven naar de ontmanteling van verouderde, de meest vervuilende of onveilige energiecentrales, mede om de huidige overcapaciteit in de markt te verminderen;
136. verzoekt de Commissie de voorwaarden voor de toepassing van koolstofafvang en -opslag te verbeteren; is van oordeel dat koolstofafvang en -opslag bij kan dragen aan de overgang naar een koolstofarme energiemarkt en een belangrijke rol kan spelen bij de afstemming tussen de uiteenlopende doelstellingen van de energie-unie van diverse en veilige energievoorziening op grond waarvan tegelijkertijd de reducties op het gebied van de uitstoot van broeikasgassen kunnen worden verwezenlijkt die nodig zijn om aan de doelstellingen voor de EU-routekaart tot 2050 te voldoen;
137. meent dat decarbonisatietechnologieën, zoals koolstofafvang en -opslag en de koolstofafvang en -benutting, verder moeten worden ontwikkeld en verbeterd door middel van aanzienlijke inspanningen op het gebied van onderzoek en innovatie, met als doel te zorgen dat dergelijke technologieën kunnen worden gebruikt voor het verkleinen, of zelfs tenietdoen, van de ecologische voetafdruk van fossiele brandstoffen die nog steeds meer dan 40 % van de huidige energieproductie van de EU uitmaken en in de toekomst waarschijnlijk een belangrijke energiebron zullen vormen;
138. roept de Commissie op een NER400-innovatiefonds in het leven te roepen ter ondersteuning van koolstofarme demonstratieprojecten, een fonds dat zou moeten voortbouwen op het NER300-programma voor koolstofafvang en -opslag en hernieuwbare energie, maar waarvan de draagwijdte zou moeten worden uitgebreid tot koolstofarme innovatie in industriële sectoren;
139. merkt op dat kernenergie in 2014 goed was voor 27 % van de elektriciteitsmix van de EU en meer dan de helft van alle koolstofarme stroom in de EU, dat 130 van de 132 kerncentrales in de EU tegen 2050 zullen zijn ontmanteld, waardoor er binnen de elektriciteitsmix van de EU een enorme kloof ontstaat in koolstofarme stroom en stroom op basislastniveau; erkent dat sommige lidstaten ervoor hebben gekozen kernenergie af

te schaffen, terwijl overige lidstaten juiste nieuwe kernenergie willen ontwikkelen om te voldoen aan de energie- en klimaatdoelstellingen op nationaal en EU-niveau, en verzoekt de Commissie ervoor te zorgen dat de EU voorziet in een kader waarbinnen lidstaten die streven naar nieuwe kernenergie, dit ook kunnen verwezenlijken binnen de EU-voorschriften voor de interne markt en de mededinging;

140. benadrukt dat kernenergie op geen enkele manier mag worden gesteund door de financiële mechanismen van de EU of vanuit de financiële instellingen van de EU;
141. merkt op dat kernenergie een van de belangrijkste bijdragen levert van het Europese energiestelsel en garant staat voor een lagere uitstoot van CO₂, terwijl tegelijk de afhankelijkheid van import wordt teruggebracht, een stabiele productie wordt gewaarborgd van elektriciteit die de interne markt kan bedienen, en een stabiele basis wordt geboden voor een energiestelsel waarin hernieuwbare energie geleidelijk wordt geïntegreerd;
142. verzoekt de lidstaten die kernenergie afbouwen te garanderen dat deze wordt vervangen door een energieproductie die in gelijke mate kan bijdragen aan de energievoorziening en tot de stabilisering van het gemeenschappelijke productie- en distributiesysteem;
143. is van mening dat het weliswaar aan de lidstaten is om hun eigen energiemix te bepalen en dat de wijze waarop elke lidstaat zijn economie wil decarboniseren een soeverein besluit van die lidstaat is, maar dat coördinatie op EU-niveau van de ontwikkeling van beleid en technologieën noodzakelijk is om de streefcijfers op het vlak van decarbonisatie en de klimaatdoelstellingen van de EU en de lidstaten te bereiken; erkent dat beleid op Europees niveau op bepaalde gebieden het meest doeltreffend is en dat op andere gebieden hechte samenwerking en coördinatie tussen de lidstaten essentieel is; erkent dat een robuuste en betrouwbare governancestructuur noodzakelijk is om deze coördinatie te garanderen;
144. verzoekt de Commissie voorstellen in te dienen om een moderniseringsfonds op te richten, met strikte criteria en richtsnoeren om ervoor te zorgen dat de financiering wordt toegespitst op echte moderniseringsprojecten op het vlak van energie, die dienen te worden geselecteerd op basis van een technologisch neutrale aanpak en van de vraag of valt aan te tonen dat ze stroken met de verwezenlijking van de doelstellingen inzake broeikasgasemissies van de EU voor 2030;
145. benadrukt dat de EIB moet worden betrokken bij het opstellen van de eerder genoemde criteria en richtsnoeren voor het moderniseringsfonds;
146. verzoekt de Commissie en de lidstaten ervoor te zorgen dat er bij de ontwikkeling van de energie-unie wordt gezorgd voor milieu- en klimaatbescherming, een betere luchtkwaliteit, minder afhankelijkheid van externe energie, biodiversiteit, werkgelegenheid en het concurrentievermogen van de Europese industrie op basis van technologische innovatie en technologisch leiderschap;
147. benadrukt dat energie betaalbaar moet zijn voor alle EU-burgers; is van mening dat het vermijden van onnodig verbruik door middel van efficiëntieverbeteringen, verbeterde interconnecties, meer marktintegratie en investeringen in duurzame energie, met name

in gebouwen, veel gezinnen onder dezelfde voorwaarden toegang zouden geven tot een geïntegreerde, duurzame, concurrerende en zekere energiemarkt en hen in staat zouden stellen om te ontsnappen aan energiearmoede, die in 2012 een kwart van de EU-burgers trof; nodigt de Commissie uit te komen met een mededeling over energiearmoede in Europa, die een definitie en indicatoren van energiearmoede bevat, en vergezeld gaat van een actieplan om deze energiearmoede te bestrijden;

Op weg naar een energie-efficiënte en koolstofarme transportsector

148. schat dat vervoer verantwoordelijk is voor meer dan 30 % van het eindenergieverbruik in Europa en dat vervoer voor 94 % afhankelijk is van olieproducten; meent daarom dat een schoner energiesysteem dat duidelijk verbonden is met decarbonisatie van de vervoerssector een centrale plek moet innemen in een kaderstrategie voor een schokbestendige energie-unie met een toekomstgericht beleid inzake klimaatverandering; beklemtoont dat gecombineerde maatregelen om energie-efficiëntie te stimuleren en innovatieve energietechnologie te ontwikkelen van cruciaal belang zijn voor het streven naar verwezenlijking van een milieuvriendelijke duurzame energiemix voor het Europese vervoerssysteem; vindt dat een gevarieerd gebruik van hernieuwbare energiebronnen moet worden aangemoedigd, waaronder vloeibaar aardgas voor zware vrachtwagens en in de sector van het zeevervoer; dringt er bij de Commissie op aan voorstellen in te dienen voor de afschaffing, in voorkomend geval, van voor het milieu schadelijke belastingsubsidies; moedigt steun aan voor onderzoek en innovatie die gericht zijn op het vinden van betere mobiliteitsoplossingen, alsook oplossingen op het gebied van ondersteunende technologieën en beleidsmaatregelen;
149. stipt aan dat decarbonisatie van de vervoerssector de integratie inhoudt van maatregelen die de grenzen tussen de beleidsterreinen overschrijden, op de gebieden energie, vervoer, handel en onderzoek en innovatie; onderstreept het belang van een consistente benadering in alle lidstaten om nationale fragmentatie te voorkomen, en beklemtoont dat er normen en interoperabiliteitsvereisten moeten worden opgesteld opdat het Europese bedrijfsleven de marktmogelijkheden kan benutten;
150. merkt op dat verbeterde prestatienormen voor voertuigen en verbeterde brandstofefficiëntie cruciaal zijn zowel om de EU minder afhankelijk te maken van olie als om de broeikasgasemissies te verminderen, en verzoekt daarom het bedrijfsleven, de lidstaten en de Commissie hun inspanningen op dit terrein voort te zetten en te bespoedigen; verzoekt de Commissie de CO₂-emissienormen voor auto's en vrachtwagens voor de periode na 2020 te herzien; merkt echter op dat alternatieve brandstoffen, elektrificatie met hernieuwbare elektriciteit en de bevordering van duurzamere vervoerswijzen de langetermijnoplossing bieden om de uitstoot van de vervoerssector terug te dringen en te zorgen voor een vermindering van de energievraag en de diversificatie van de voorziening;
151. staat achter een algemeen pakket voor het wegvervoer ter bevordering van de bepaling van een efficiëntere kaderprijs voor het gebruik van infrastructuur en de invoering van intelligente interoperabele vervoersoplossingen; beklemtoont dat de energie-efficiëntie kan worden verbeterd door de digitalisering en het gebruik van intelligente vervoerssystemen te ondersteunen en innovatieve vervoersdiensten te ontwikkelen;

- dringt aan op een toekomstgerichte onderzoeks- en innovatiestrategie voor de vervoerssector; steunt de ontwikkeling van duurzame plannen voor stedelijke en plattelandsmobiliteit, om de vervuiling door het verkeer, congestie, lawaai en verkeersongevallen terug te dringen; is van mening dat deze plannen als doel dienen te hebben ongelijkheden weg te nemen, wat mensen met een handicap en kosten betreft;
152. is verheugd over de verschuiving naar de duurzaamste en energiezuinigste vervoerswijzen en vervoersroutes, zoals het spoor, zeevervoer over korte afstand, de binnenvaart en vervoer over zee, door deze concurrerender te maken en efficiënter wat de vermindering van de CO₂-emissies betreft; onderstreept in dit verband het belang van intermodaliteit;
  153. roept de Commissie op een algemene strategie voor het wegvervoer op te stellen, als onderdeel van de decarbonisatie van de vervoerssector en ter ondersteuning van meer inspanningen voor de ontwikkeling en ingebruikname van elektrische mobiliteit voor het wegvervoer;
  154. benadrukt dat de invoering van elektrische voertuigen een extra last zal betekenen voor de elektriciteitsproductie en wenst dat wordt onderzocht of daaraan met de huidige productiemiddelen wel tegemoet kan worden gekomen;
  155. verzoekt de Commissie de etiketteringsregeling voor brandstofverbruik en CO₂-uitstoot van personenauto's te herzien om ervoor te zorgen dat consumenten worden voorzien van nauwkeurigere, relevantere en beter vergelijkbare informatie over de CO₂-uitstoot, het brandstofverbruik, rijkosten en belastingen, om ervoor te zorgen dat consumenten kiezen voor de meest energie-efficiënte auto's en fabrikanten bijgevolg worden gestimuleerd om de energie-efficiëntie van hun voertuigen te verbeteren en de energiezeekerheid te verhogen;
  156. verzoekt de Commissie de invoering van een herziene testcyclus te versnellen, om ervoor te zorgen dat CO₂- en andere vervuilende emissies van voertuigen een afspiegeling zijn van de emissies in echte rijomstandigheden;
  157. verzoekt de Commissie de integratie van geavanceerde technologieën in innoverend spoorvervoer te bespoedigen door het Shift2Rail-initiatief te bevorderen, dat een belangrijke rol kan spelen bij een schoon openbaar vervoer;
  158. herinnert eraan dat de internationale scheepvaart nog steeds is uitgesloten van bindende verplichtingen om de broeikasgasemissies te beperken, hoewel die sector, wat verkeer betreft, een sterke groei vertoont; verzoekt de Commissie een wetgevingsvoorstel in te dienen inzake reductiedoelstellingen voor broeikasgassen voor de internationale scheepvaart, tenzij voor het einde van 2016 bindende maatregelen worden overeengekomen binnen de International Maritime Organization (IMO);
  159. benadrukt de noodzaak van meer coördinatie van de strategieën voor transport, verwarming en koeling en decarbonisatie van stroom; vraagt de Commissie allesomvattende plannen voor te leggen voor de reductie van de CO₂-uitstoot van de transportsector en de verwarmings- en koelingssector, onder andere gelet op het feit dat schone en goedkope stroom die is geproduceerd op basis van verschillende

hernieuwbare energiebronnen bij voldoende beschikbaarheid kan worden gebruikt om elektrische voertuigen van stroom te voorzien en verwarmings- en koelingssystemen te laten draaien;

160. benadrukt het feit dat prioriteit moet worden gegeven aan EFSI-steun voor vervoersprojecten die de technologische overgang naar een schoon en duurzaam vervoerssysteem mogelijk maken; beklemtoont dat bij andere op EU-niveau beschikbare instrumenten voor financiële steun de prioriteit moet gaan naar investeringen in infrastructuur voor intermodaliteit, het spoor, vervoer over zee en binnenwateren;
161. moedigt de Commissie aan om bij haar werkzaamheden voor de harmonisering van de certificeringscriteria voor duurzaam toerisme een criterium op te nemen inzake het gebruik van hernieuwbare energie en ook een criterium inzake de terugdringing van de CO₂-emissies, overeenkomstig de EU-doelstellingen;

Onderzoek, innovatie en concurrentievermogen.

162. verzoekt de Commissie meer onderzoeksinspanningen te leveren met betrekking tot een beter gebruik van de energiebronnen van Europa en het beperken van hun milieueffecten met het oog op duurzame economische groei, het scheppen van werkgelegenheid, het concurrentievermogen van de industrie en in het bijzonder de verwezenlijking van de klimaat- en energiedoelstellingen van de EU voor de lange termijn;
163. benadrukt dat alle financieringsopties van de EU voor het stimuleren van veilige en duurzame koolstofarme energietechnologieën, energie-efficiëntie, hernieuwbare energiebronnen, slimme netwerken, gedecentraliseerde productie, flexibele opwekking, elektrische opslag en elektrificatie van het transportsysteem volledig moeten worden verkend; verzoekt de Commissie om haar onderzoeksinspanningen en de uitrol van deze technologieën te intensiveren om haar langeretermijndoelstellingen voor 2020 en 2030 te bereiken, haar energiezekerheid te verbeteren en het economisch herstel te bevorderen; verwacht dat deze prioriteiten hun weerslag vinden in de tussentijdse herziening van het Horizon 2020-onderzoeksprogramma; herinnert eraan dat de energie-uitdaging van Horizon 2020 is bedoeld ter ondersteuning van de overgang naar een betrouwbaar, duurzaam en concurrerend energiesysteem waarvan de hoofdprioriteiten onder de rubrieken energie-efficiëntie, koolstofarme technologieën en slimme steden en gemeenschappen staan; herinnert eraan dat ten minste 85 % van de energie-uitdaging in de begroting van Horizon 2020 besteed moet worden aan niet-fossiele brandstoffen, waarbij ten minste 15 % van de algehele begroting voor de energie-uitdaging wordt besteed aan activiteiten op het gebied van de marktpenetratie van technologieën voor hernieuwbare energie en energie-efficiëntie;
164. is van mening dat door middel van meer inspanningen om dergelijke technologieën te ontwikkelen gezorgd kan worden voor aanzienlijke voordelen op lange termijn in de vorm van kosteneffectieve decarbonisatie, lagere opwekkingskosten en een verminderde vraag naar energie, waardoor het concurrentievermogen van de industrie wordt versterkt;

165. neemt nota van het Europese technologische leiderschap binnen belangrijke sectoren zoals windturbines, elektriciteitskabels, netontwikkeling en -diensten, en stadsvervoersystemen; betreurt het dat dit leiderschap onder druk staat en roept de Commissie op dringend actie te ondernemen om dit leiderschap te behouden;
166. dringt er bij de Commissie op aan een initiatief te ontwikkelen inzake het mondiale leiderschap van de EU op het gebied van technologie en innovatie met betrekking tot hernieuwbare en koolstofarme energietechnologieën, met inbegrip van golfenergie, drijvende technologieën voor zonne-energie en biobrandstoffen geproduceerd uit algen, en om publieke en private RDI-activiteiten op deze gebieden te stimuleren;
167. verzoekt de lidstaten en de Commissie te streven naar betere interactie tussen en coördinatie van de nationale en Europese onderzoeksprogramma's, met name op het gebied van energie, vervoer, ICT en bouw, om ervoor te zorgen dat prioriteit wordt gegeven aan gemeenschappelijke uitdagingen, zoals verhoging van de energie-efficiëntie door niet alleen aandacht te besteden aan de sector verwarming, maar ook aan koeling, bevordering van kleinschalige hernieuwbare energiebronnen, reductie van de broeikasgasemissies alsook vergroting van de energiezekerheid en ontwikkeling van nieuwe hernieuwbare energiebronnen, en om de aanvaarding door de markt van nieuwe technologieën te maximaliseren;
168. wijst op de toegevoegde waarde van de integratie van ICT in energiesystemen en verzoekt de Commissie te komen met gemeenschappelijke normen voor slimme netten op transmissiesysteemniveau, aangezien die een stabiele levering en vrij grensoverschrijdend verkeer van energie waarborgen en bijdragen tot de energiezekerheid, alsook op distributiesysteemniveau om voorzieningszekerheid voor lokale gemeenschappen, steden en regio's te waarborgen; benadrukt in dit verband de rol die de ontwikkeling van slimmere energienetten en nieuwe energieopslagfaciliteiten kan spelen bij het verhogen van het niveau van hernieuwbare energiebronnen;
169. erkent dat slimme meters een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan distributienetdiensten; benadrukt dat consumenten de uiteindelijke eigenaars van hun gegevens blijven en dat hun aan DSB's en overige marktdeelnemers doorgegeven gegevens moeten worden geanonimiseerd teneinde het recht op privacy volledig te respecteren;
170. gelooft dat de verdere ontwikkeling van een interne energiemarkt intrinsiek gekoppeld is aan de digitale interne markt; verzoekt de Commissie het verband tussen de energieunie en de digitale interne markt te bevorderen door middel van optimalisering van de consumententoegang tot energiediensten met behulp van digitale platforms en door middel van de ontwikkeling van een interne energiemarkt die concurrerender, transparanter is en beter geïntegreerd met de digitale economie;
171. verzoekt de Commissie en de lidstaten de IT-beveiliging en de bescherming van strategische energie-infrastructuren, die essentiële diensten verlenen aan de consumenten, op te schroeven, vooral met het oog op de ontwikkelingen in de industriële productie en de steeds grotere rol van ICT in de energiesector; wijst er in dit verband op dat het belangrijk is om de richtlijn inzake netwerk- en informatiebeveiliging goed te keuren en tijdig ten uitvoer te leggen, teneinde een hoog

niveau van netwerk- en informatiebeveiliging van kritieke infrastructuur te behouden;

172. benadrukt dat de lidstaten in het kader van Horizon 2020 prioriteit moeten verlenen aan de verlaging van de kosten van duurzame, veilige en minder volwassen energietechnologieën, in het bijzonder van technologieën die bijdragen tot de wereldwijde vermindering van de broeikasgasemissies en de verwezenlijking van de EU-doelstellingen voor 2030; verzoekt de Commissie en de lidstaten om te voorzien in een duidelijk wettelijk en strategisch kader en in financieringsmogelijkheden voor onderzoeks- en ontwikkelingsinitiatieven en uitrolprojecten die de Europese Unie helpen bij het verwezenlijken van haar klimaat-, energie- en milieudoelstellingen en het versterken van het economisch concurrentievermogen; verwelkomt de goedkeuring door de Commissie van een herzien Europees strategisch plan voor energietechnologie (SET-plan); benadrukt dat O&O en innovatie gericht moeten zijn op systeemintegratie van de verschillende oplossingen die momenteel beschikbaar of in ontwikkeling zijn, in plaats van op individuele sectoren en technologieën die afzonderlijk van elkaar worden toegepast;
173. erkent dat vooruitgang op het vlak van milieuvriendelijke, kosteneffectieve innovaties en O&O eveneens van wezenlijk belang is voor het toekomstige concurrentievermogen van de EU, met inbegrip van de Europese industrie;
174. vraagt de Commissie de verschillende subsidiërings- en financieringsinstrumenten expliciet in kaart te brengen, zoals het InvestEU-programma, de financieringsfaciliteit voor Europese verbindingen (projecten van gemeenschappelijk belang), O&O-middelen, de structuurfondsen, de financieringsinstrumenten voor slimme netten (ERA-Net Plus), het Horizon 2020-programma, de EIB, het Europees energieprogramma voor herstel (EEPR), de financieringsfaciliteit voor Europese verbindingen - energie (CEF-E), NER 300, het Fonds voor onderzoek inzake kolen en staal en Eurogia+, alsook de subsidiabiliteitsregels voor al deze programma's te verduidelijken;

Totstandbrenging van de energie-unie: burgers en steden

175. herinnert aan de toezegging van 6 000 Europese steden om het voortouw te nemen ten aanzien van de energietransitie, met name op grond van het Convenant van burgemeesters; dringt er bij de Commissie op aan dit netwerk en overige initiatieven zoals Slimme steden en gemeenschappen en Energy Cities volledig te mobiliseren, en om hen financiële en personele middelen te bieden om zich verder te ontwikkelen; is van oordeel dat het Convenant van burgemeesters prioritaire toegang moet krijgen tot Europese financiering;
176. benadrukt dat actieve strategieën inzake onderwijs/opleiding en vaardigheden van fundamenteel belang zijn voor de overgang naar een duurzame, energie-efficiënte economie; verzoekt de lidstaten gerichte programma's voor de training en voorlichting van burgers op te zetten en door de lokale gemeenschap geleid onderwijs te stimuleren om de energievraag terug te brengen en hernieuwbare energie te produceren; benadrukt dat het welslagen van de energie-unie gelijke toegang tot initiële en levenslange educatie en training vereist als essentieel middel om te reageren op de veranderende omstandigheden en de aspiraties van burgers enerzijds en de behoeften van de arbeidsmarkt anderzijds; brengt in herinnering dat opleidings- en

bijscholingsprogramma's onontbeerlijk zijn, wil men zorgen dat werknemers volledig kunnen profiteren van het duurzame en lokale banenpotentieel van de ontwikkeling van hernieuwbare energie;

177. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad, de Commissie en de partijen bij de Energiegemeenschap.

18.9.2015

ADVIES VAN DE COMMISSIE MILIEUBEHEER, VOLKSGEZONDHEID EN VOEDSELVEILIGHEID (*)

aan de Commissie industrie, onderzoek en energie

inzake "Op weg naar een Europese energie-unie"
(2015/2113(INI))

Rapporteur voor advies (*): Ivo Belet

(*) Procedure met medeverantwoordelijke commissies – Artikel 54 van het Reglement

SUGGESTIES

De Commissie milieubeheer, volksgezondheid en voedselveiligheid verzoekt de ten principale bevoegde Commissie industrie, onderzoek en energie onderstaande suggesties in haar ontwerpresolutie op te nemen:

1. is tevreden met de mededeling van de Commissie en onderstreept het feit dat het belangrijk is het juiste evenwicht te vinden tussen de verschillende doelstellingen die hierin worden bepaald: energie die zeker en betaalbaar is, maatregelen ter ondersteuning van energie-efficiëntie, een ambitieus klimaatbeleid en de overgang naar een duurzame en koolstofarme economie, terwijl tegelijkertijd groene groei wordt gestimuleerd, het concurrentievermogen van de EU wordt bevorderd en consumenten betaalbaardere prijzen worden geboden; onderstreept dat de voltooiing van de interne energiemarkt en ambitieuze doelstellingen op het gebied van energie-efficiëntie en hernieuwbare energie van groot belang zijn om de afhankelijkheid van externe energie te beperken en om broeikasgasemissies te verminderen;
2. onderstreept dat de enige manier om energiezekerheid te bewerkstelligen en tegelijkertijd de energieprijzen betaalbaar te houden en de klimaatdoelstellingen te halen erin bestaat een duurzaam energielandschap te creëren dat gebaseerd is op een hoge mate van energie-efficiëntie, hernieuwbare energie en een slimme infrastructuur; benadrukt voorts dat vandaag de juiste maatregelen moeten worden genomen om deze overgang voor de toekomstige generaties te realiseren;
3. merkt op dat verhoogde interconnectieniveaus en de diversiteit van de voorziening de weerbaarheid van de EU versterken in gevallen van verstoringen van de voorziening, de energiezekerheid verbeteren en bijdragen tot het terugdringen van de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen, zoals olie, gas en steenkool;

4. dringt aan op een actieve betrokkenheid van de sociale partners, door middel van een forum voor de maatschappelijke dialoog over energie, om de sociale gevolgen van de overgang naar een duurzame en koolstofvrije energie-unie aan te pakken;
5. benadrukt dat elk nieuw initiatief transparant moet zijn, onnodige administratieve lasten moet voorkomen en de vrijheid van de lidstaten om hun eigen energiemix vast te stellen volledig moet respecteren;
6. herinnert eraan dat het in oktober 2014 bereikte akkoord van de Europese Raad over het kader voor het klimaat- en energiebeleid voor 2030 het engagement bevat van een interne vermindering van de broeikasgasemissies met minstens 40 % ten opzichte van 1990, als basis voor de ontwikkeling van de dimensie van de energie-unie die betrekking heeft op het koolstofarm maken; merkt op dat met dit besluit ook de meest ambitieuze bijdrage wordt geleverd aan het internationale klimaatoverleg met het oog op de totstandbrenging van een bindende klimaatovereenkomst tijdens de 21e Conferentie van de partijen bij het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering in Parijs, in december 2015;
7. herinnert eraan dat het Europees Parlement op 5 februari 2014 een resolutie heeft aangenomen waarin het aandringt op drie bindende doelstellingen: een energie-efficiëntiedoelstelling van 40 %, een doelstelling voor hernieuwbare energiebronnen van ten minste 30 % en een broeikasgasemissiereductiedoelstelling van ten minste 40 %, en verzoekt de Raad en de Commissie nogmaals als onderdeel van het EU-kader voor het klimaat- en energiebeleid voor 2030, een meerledige benadering aan te nemen en ten uitvoer te leggen die gebaseerd is op elkaar wederzijds versterkende, gecoördineerde en coherente doelstellingen inzake de vermindering van broeikasgasemissies, hernieuwbare energiebronnen en energie-efficiëntie;
8. benadrukt dat een wetgevingsvoorstel voor een open, transparant, inclusief en robuust governancesysteem voor 2030 van cruciaal belang is om te zorgen voor de volledige tenuitvoerlegging, op transparante en democratische wijze, van de klimaat- en energiedoelstellingen voor 2030, voor periodieke verslaglegging en uitwisseling van informatie en voor een volledige betrokkenheid van het Parlement via de gewone wetgevingsprocedure; verzoekt de Commissie in dit verband om jaarlijks een verslag uit te brengen over de uitvoering van het beleid en de projecten in het kader van de strategie voor de energie-unie, dat openbaar wordt gemaakt en dat wordt beschouwd als deel van de controle op de uitvoering van de energie-unie door het Parlement; verzoekt de Commissie voorts om reeds bestaande wetgevingsinstrumenten te herzien en nieuwe stimulansen te ontwikkelen om nieuwe investeringen in de energiesector te bevorderen, nieuwe technologieën te ondersteunen, hoogwaardige banen te creëren en een bloeiende duurzame economie op te bouwen;
9. benadrukt het feit dat tijdens de bijeenkomst van de 21e Conferentie van de partijen bij het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering (UNFCCC COP 21) in Parijs een algemeen, ambitieus en bindend akkoord moet worden gesloten met degelijke garanties voor een beperking van de temperatuurstijging tot maximum 2° C ten opzichte van het pre-industriële niveau, evenals een mondiaal, robuust en gemeenschappelijk systeem voor transparantie en verantwoording dat monitoring, rapportageverplichtingen

en een doeltreffende en efficiënte nalevingsregeling omvat; is van mening dat de internationale klimaatregeling voor de periode na 2020 bepalingen moet bevatten om ambitieuzere doelstellingen mogelijk te maken, kostenefficiënte reductie-inspanningen te ondersteunen en mogelijkheden te bieden voor het waarborgen van de milieu-integriteit en duurzame ontwikkeling; benadrukt het feit dat er een sterk engagement nodig is voor een vermindering van de emissies van de grootste vervuilers ter wereld; benadrukt het feit dat met betrekking tot klimaat en energie een sleutelrol wordt gespeeld door de EU-diplomatie en dat de Unie mondiaal voorop loopt op het gebied van energie-efficiënte technologie, die een prioriteit is voor een veerkrachtige energie-unie;

10. onderstreept het feit dat het emissiehandelssysteem (Emissions Trading System, ETS) een sleutelrol speelt als kostenefficiënt, op de markt gebaseerd instrument om de Europese energiehuishouding koolstofvrij te maken en om het streefdoel van de EU inzake emissievermindering voor 2030 en daarna te realiseren; benadrukt het feit dat naast de marktstabiliteitsreserve (Market Stability Reserve, MSR) een structurele hervorming ten uitvoer moet worden gelegd van het ETS na 2020, om rekening te houden met het streefdoel inzake CO₂-vermindering tegen 2030, inclusief, zolang geen vergelijkbare inspanningen worden ondernomen in andere grote economieën, tastbare en meer geharmoniseerde maatregelen op EU-niveau inzake koolstoflekkage;
11. verzoekt de Commissie de kwestie van indirecte koolstofkosten en de gevolgen hiervan voor (en het aandeel hiervan in) elektriciteitsprijzen in de lidstaten verder te onderzoeken;
12. benadrukt dat de ETS-inkomsten met name moeten worden gebruikt voor het ondersteunen van koolstofarme innovatie, energie-efficiëntie en andere maatregelen ter beperking van de CO₂-uitstoot;
13. vraagt nieuwe initiatieven van de EU in de niet-ETS-sectoren, met name sectoren met een enorm potentieel op het gebied van energie-efficiëntie, zoals de transport- en de bouwsector, om de lidstaten te helpen hun verminderingdoelstellingen te realiseren; steunt de invoering van het principe "energie-efficiëntie boven alles" en, overeenkomstig de resolutie van het Parlement van 5 februari 2014 over een kader voor klimaat- en energiebeleid voor 2030, van een ambitieus streefdoel op EU-niveau inzake energie-efficiëntie tegen 2030, waarbij de focus met name moet liggen op niet-ETS-sectoren; is van mening dat de wetgeving op het gebied van energie-efficiëntie en het ETS van de EU elkaar ondersteunende instrumenten zijn en verzoekt de Commissie het ETS aan te vullen met emissieprestatienormen die een duidelijk signaal zijn aan de investeerders om hernieuwbare energie te ontwikkelen en de minst efficiënte elektriciteitscentrales op steenkool en de methaanemissies in de olie- en gasproductie geleidelijk af te bouwen en vraagt de uitfasering van de subsidies voor fossiele brandstof;
14. is van mening dat energie-efficiëntie de belangrijkste onaangeboorde energiebron is en verzoekt de Commissie de effectiefste benaderingen van energie-efficiëntie te combineren, inclusief slimme netten, een modal shift in het vervoer en groene mobiliteit;
15. merkt op dat de gebouwen in de EU verantwoordelijk zijn voor ongeveer 40 % van het eindverbruik van energie, voor het verbruik van ongeveer 60 % van het ingevoerde gas van de EU en voor 36 % van de CO₂-uitstoot in de EU en dat verwarming en koeling de grootste bron van de vraag naar energie in de EU zijn; verzoekt de Commissie daarom

aandacht te besteden aan de mogelijke efficiëntiewinsten in de bouwsector; benadrukt de noodzaak om de verwarmingssector te moderniseren, en met name de stadsverwarming, om de zekerheid van de voorziening te verbeteren en de energie-efficiëntie te verhogen; wijst op de noodzaak een nog ambitieuzer beleid op het gebied van energiebesparing in woon- en commerciële gebouwen te bevorderen door middel van volledige isolatie en geavanceerd ontwerp van gebouwen;

16. verzoekt de Commissie en de lidstaten om te erkennen hoe belangrijk energie-efficiëntie is ten aanzien van het verlagen van de consumentenprijs en de continuïteit van de energievoorziening en benadrukt hoe belangrijk het is om in de plannen inzake energiezekerheid te voorzien in investeringen in energie-efficiëntie in de hele EU;
17. benadrukt het belang van de volledige tenuitvoerlegging van de richtlijn inzake energie-efficiëntie en de richtlijn energieprestatie van gebouwen en het toewijzen van meer EU-middelen op deze gebieden; benadrukt dat maatregelen in het kader van de herziening gericht moeten zijn op sociale huisvesting en de minst efficiënte gebouwen die worden bewoond door huishoudens met een laag inkomen;
18. wijst op het belang van het ontwikkelen van slimme beheerssystemen, met name in de regio's, om het potentieel van hernieuwbare energie ten volle te benutten en deze naargelang van de productiecapaciteiten en de consumptiebehoeften over de grondgebieden te verdelen;
19. verzoekt de Commissie en de lidstaten prioriteit te verlenen aan het netwerk van slimme steden, om te zorgen voor een stimulering en een uitwisseling van de beste praktijken en om het potentieel van lokale en regionale projecten en maatregelen op het gebied van energie-efficiëntie en mitigatie van broeikasgassen ten volle te benutten; benadrukt bovendien de voordelen van duurzamere energiesystemen, die de efficiëntie, inspraak van consumenten en mogelijkheden voor kleine ondernemingen kunnen doen toenemen; stelt voor om alle bestuurspartners op meerdere niveaus samen te brengen in een operationele interface en om het Burgemeestersconvenant actief te betrekken bij een dergelijk transparant platform;
20. benadrukt het feit dat de economische, regelgevende en administratieve belemmeringen moeten worden opgeheven om de consumenten in staat stellen de controle te krijgen over hun energieverbruik, hen aanmoedigen zich te verplichten tot en te investeren in gedecentraliseerde energie en hen te beschermen tegen energiearmoede;
21. verzoekt de Commissie innoverende financiële stimulansen en instrumenten voor investeringen in het koolstofvrij maken te ontwikkelen, teneinde het volledige winstpotentieel op het gebied van energie-efficiëntie in de woningbouwsector te benutten, ook met betrekking tot de duurzame sanering van de huizen van kwetsbare gezinnen en burgers;
22. verzoekt de Commissie en de lidstaten een gelijk speelveld te garanderen voor nieuwe bedrijfsmodellen op de energiemarkt;
23. verzoekt de Commissie de actieve betrokkenheid aan te moedigen van burgers en lokale overheden bij de productie en het beheer van hun energie, onder andere door middel van

coöperaties, omdat dit investeringen in de opwekking van hernieuwbare energie zal aanmoedigen en omdat de participatie van burgers in energiecoöperaties zowel hun besef van de voordelen van efficiënt energieverbruik als hun controle over energieprijzen kan vergroten;

24. verzoekt de Commissie en de lidstaten de uitdaging van plattelandsontwikkeling en lage productiviteit in de landbouwsector met subsidieafhankelijkheid aan te pakken, om mogelijk te maken dat middelen uit verschillende stelsels voor de landbouw worden gebruikt voor het stimuleren van investeringen in hernieuwbare energiebronnen in landelijke gebieden, met als doel de energie-onafhankelijkheid te vergroten en de kosten van de voedselproductie te verlagen;
25. vraagt om een nieuw EU-initiatief inzake LULUCF-emissies in een afzonderlijke pijler, om lidstaten te helpen emissies van landbouw-, landgebruik- en bosbouwactiviteiten terug te dringen en te zorgen voor extra emissiereducties voor 2030, naast de vereiste energiegerelateerde emissiereducties;
26. benadrukt het feit dat er behoefte is aan meer gecoördineerde ondersteuningsregelingen voor hernieuwbare energiebronnen, overeenkomstig de richtsnoeren van de Commissie voor het ontwerp van ondersteuningsregelingen voor hernieuwbare energie ("European Commission guidance for the design of renewables support schemes"), en meer handel binnen de EU in elektriciteit uit hernieuwbare bronnen door middel van projecten zoals het Noordzeenet; verzoekt de Commissie te zorgen voor een gelijk speelveld voor hernieuwbare energiebronnen in de EU en meer nadruk te leggen op gedecentraliseerde productie en eigen verbruik van hernieuwbare elektriciteit, teneinde een duidelijk signaal te geven om te investeren in duurzame vormen van energie, door het potentieel van de beschikbare EU-middelen zo groot mogelijk te maken, met name het toekomstige Europees Fonds voor strategische investeringen, voor strategische infrastructuurprojecten en ecologisch duurzame projecten, de uitbreiding van hernieuwbare energiebronnen en hulpbronnefficiëntie; benadrukt het feit dat de energie-unie voorrang moet geven aan marktgebaseerde instrumenten voor het bevorderen van energiebronnen met een lage emissie; verzoekt om een functionerende gemeenschappelijke markt, met name voor duurzame hernieuwbare energie;
27. benadrukt dat tegen 2020 alleen al meer dan 1 biljoen EUR aan investeringen in de energiesector van de EU nodig is; onderstreept dat investeringen in een geïntegreerde onderzoeks- en innovatiestrategie van essentieel belang zijn voor de ontwikkeling van koolstofarme technologieën en met name van hernieuwbare technologieën, technologieën op het gebied van slimme netten en slimme huizen, schoon vervoer en opslagoplossingen, teneinde ervoor te zorgen dat de energie-unie een vliegwiel wordt voor groei, werkgelegenheid en concurrentievermogen.
28. wijst op het succes en verdere potentieel van ecodesign voor het verbeteren van de energie-efficiëntie en het energieverbruik van producten en het bijgevolg het verlagen van de energiekosten en het energieverbruik van gezinnen en het terugdringen van broeikasgasemissies; verzoekt de Commissie verdere uitvoeringsmaatregelen in te voeren, rekening houdend met de ruimere agenda voor hulpbronnefficiëntie, en bestaande maatregelen te herzien om de geschiktheid hiervan te waarborgen;

29. benadrukt dat het EU-energielabel een rol speelt in de empowerment en het informeren van consumenten met nauwkeurige, relevante en vergelijkbare informatie over de energie-efficiëntie van energiegerelateerde producten; benadrukt dat het energielabel moet worden herzien om energie-efficiënte keuzes van consumenten verder te vergemakkelijken en de vervaardiging van energie-efficiënte producten te stimuleren;
30. wijst erop dat voor gebruik op lange termijn nieuwe technologieën voor productie, opslag en vervoer van hernieuwbare energie moeten worden ontwikkeld, met innoverende lokale projecten als voorbeeld;
31. benadrukt dat aandacht moet worden besteed aan kleine en lokale energie-initiatieven die kunnen bijdragen tot betaalbare en duurzame energie;
32. herinnert eraan dat de transportsector een aanzienlijk potentieel voor energie-efficiëntie biedt en goed is voor meer dan 30 % van het eindverbruik van energie in Europa; verzoekt de Commissie de inspanningen van de EU snel op te voeren door de invoering van langetermijnmaatregelen voor het koolstofarm maken van de transportsector, waarbij een hoog niveau van bescherming van het milieu en de gezondheid moet worden gewaarborgd;
33. verwijst naar de tussentijdse evaluatie van het Witboek Transport en herhaalt zijn steun voor de bepaling van doelstellingen en streefdoelen voor een concurrerend en zuinig vervoerssysteem; verzoekt de Commissie een wetgevingsvoorstel in te dienen met ambitieuze emissienormen voor auto's en lichte vrachtwagens voor 2025;
34. herinnert eraan dat de internationale scheepvaart nog steeds is uitgesloten van bindende verplichtingen om de broeikasgasemissies te beperken, hoewel zij, wat verkeer betreft, een sterke groei vertoont; verzoekt de Commissie een wetgevingsvoorstel in te dienen met reductiedoelstellingen voor broeikasgassen voor de internationale scheepvaart, tenzij vóór eind 2016 bindende maatregelen worden overeengekomen binnen de IMO;
35. benadrukt het feit dat er ambitieuzere EU-initiatieven nodig zijn voor het ontwikkelen en aanmoedigen van stimulansen voor de bouw van infrastructuur voor alternatieve brandstoffen, om de productie, de marktpenetratie en het gebruik verder te stimuleren van geavanceerde en duurzame biobrandstoffen en andere alternatieve brandstoffen die goed zijn voor een aanzienlijke beperking van het gebruik van broeikasgassen tijdens de hele levenscyclus, en om de elektrificatie van het vervoer en de overgang naar hernieuwbare energiebronnen te bespoedigen; moedigt het gebruik aan van alternatieve brandstoffen in transportinfrastructuren; benadrukt in verband hiermee het feit dat het belangrijk is te investeren in onderzoek, ontwikkeling en technologische innovatie en benadrukt het feit dat slimme infrastructuur moet worden ontwikkeld, zoals met slimme meters uitgeruste oplaadpunten;
36. verzoekt de Commissie de etiketteringsregeling voor brandstofverbruik en CO₂-uitstoot van personenauto's te herzien om ervoor te zorgen dat consumenten worden voorzien van nauwkeurigere, relevantere en beter vergelijkbare informatie over de CO₂-uitstoot en het brandstofverbruik, om ervoor te zorgen dat consumenten kiezen voor de meest energie-efficiënte auto's, waardoor fabrikanten op hun beurt worden gestimuleerd om de energie-efficiëntie van hun voertuigen te verbeteren en de energiezekerheid te verhogen;

37. dringt er bij de Commissie op aan de invoering van een herziene testcyclus te versnellen, om ervoor te zorgen dat CO₂- en andere vervuilende emissies van voertuigen een afspiegeling zijn van de emissies in echte rijomstandigheden;
38. wijst erop dat biomassa uit duurzame bosbouw een bijdrage kan leveren aan het bereiken van de klimaat- en energiedoelstellingen van het kader voor 2030;
39. dringt er bij de Commissie op aan een initiatief te ontwikkelen inzake het mondiale leiderschap van de EU op het gebied van technologie en innovatie met betrekking tot hernieuwbare en koolstofarme energietechnologieën, met inbegrip van golfenergie, drijvende technologieën voor zonne-energie en biobrandstoffen geproduceerd uit algen, en om publieke en private RDI-activiteiten op deze gebieden te stimuleren;
40. merkt op dat het huidige EU-beleid voor biobrandstoffen door velen is bekritiseerd, omdat het geen rekening houdt met broeikasgasemissies in verband met indirecte veranderingen in landgebruik (indirect land-use change, ILUC), die kunnen worden veroorzaakt wanneer de bestaande landbouwproductie wordt verplaatst naar onbebouwd land, zowel binnen als buiten de EU;
41. is van mening dat in het kader van een duurzame benadering van het realiseren van de EU-doelstellingen inzake energiezekerheid het gebruik van op het land geteelde biobrandstoffen niet verder mag worden uitgebreid en dat het verbeteren van de brandstofefficiëntie van voertuigen, het terugdringen van de vraag naar transport, het beperken van de intensieve veehouderij en het doen toenemen van het gebruik van biobrandstoffen uit afval en residuen die geen extra veranderingen in landgebruik veroorzaken, betere opties zijn;
42. kijkt uit naar en dringt aan op steun voor projecten en investeringen die gebruikmaken van koolstofafval als grondstof voor koolstofarme chemicaliën en geavanceerde biobrandstoffen (bijv. door microben te gebruiken die groeien op koolstofrijke afvalgassen en deze om te zetten in brandstoffen en chemicaliën die op basis van fossiele hulpbronnen (of biobrandstoffen van de eerste generatie) geproduceerde brandstoffen en chemicaliën vervangen), waardoor emissies en verontreinigende stoffen uit industriële processen, zoals staalbereiding, worden beperkt;
43. betreurt het besluit van de Commissie om haar voorstel voor een herziening van de energiebelastingrichtlijn in te trekken en het feit dat de lidstaten het niet eens kunnen worden over een model waarbij de energiebelasting wordt gebaseerd op de CO₂- en de energie-inhoud;
44. is van mening dat de energiezekerheid en de uiteindelijke zelfvoorziening van de EU hoofdzakelijk kunnen worden verwezenlijkt door het bevorderen van energiebesparingen en hernieuwbare energie, die er, samen met andere alternatieve energiebronnen, zoals biobrandstoffen, voor zullen zorgen dat de invoerafhankelijkheid wordt verminderd; merkt op dat de totstandbrenging van energiezekerheid gepaard moet gaan met strenge regels op het gebied van milieubescherming en verzoekt de Commissie en de lidstaten zich te verzetten tegen het gebruik van winningsmethoden voor fossiele brandstoffen als het proces van hydraulisch scheuren (fracking), met name onconventionele methoden;

45. herinnert aan de risico's en gevolgen voor het milieu, het klimaat en de gezondheid van de winning van onconventionele fossiele brandstoffen en waarschuwt voor het gebruik van het kader van de energie-unie om deze energiebronnen te bevorderen;
46. spoort de lidstaten aan geen nieuwe onconventionele activiteiten voor hydraulisch scheuren toe te staan in de EU, op grond van het voorzorgsbeginsel en het beginsel dat preventieve actie moet worden ondernomen en gezien de risico's en de negatieve gevolgen voor het klimaat, het milieu en de gezondheid van hydraulisch scheuren voor de exploitatie van onconventionele fossiele brandstoffen en de geïdentificeerde leemten in de regelgeving van de EU voor schaliegasactiviteiten;
47. is van oordeel dat het gebruik van hydraulisch scheuren in de Unie risico's en negatieve gevolgen met zich meebrengt voor het klimaat, het milieu en de volksgezondheid en de verwezenlijking van de langetermijndoelstellingen van de EU op het gebied van het koolstofarm maken van de energievoorziening in gevaar brengt; is voorts van oordeel dat hydraulisch scheuren geen veelbelovende technologie is, omdat onconventionele brandstoffen slechts in beperkte mate kunnen helpen om aan de toekomstige vraag naar energie in de EU te voldoen, terwijl er hoge investerings- en exploitatiekosten zijn; dringt er daarom bij de lidstaten op aan geen toestemming te verlenen voor nieuwe activiteiten op het gebied van de exploratie of winning van niet-conventionele brandstoffen in de EU, totdat bewezen is dat daaraan geen risico's verbonden zijn voor het milieu en de burgers;
48. verzoekt de lidstaten, teneinde de hoognodige investeringen in de energiesector aan te moedigen, om energiestrategieën voor de lange termijn te ontwikkelen en indien mogelijk met alle belanghebbenden een nationaal energiepakket te sluiten, met het oog op het stappenplan energie 2050 en de langetermijndoelstelling van een vermindering van de broeikasgasemissies met 80-95 % tegen 2050;
49. verzoekt de Commissie te controleren of de nationale energiestrategieën in overeenstemming zijn met de duurzaamheidsbeginselen van de energie-unie;
50. benadrukt dat, ondanks de in de afgelopen jaren geboekte vooruitgang, de energiesystemen van Europa nog steeds slecht presteren, de huidige opzet van de markt niet leidt tot voldoende investeringen en het Europese energielandschap nog steeds te versnipperd is; onderstreept dat een goed verbonden netwerk dat een einde maakt aan de energie-isolatie van lidstaten, een voorwaarde is voor een functionerende interne markt van de EU en dringt er bij de Commissie op aan de voltooiing van alle belangrijke projecten op het gebied van interconnectiviteit te ondersteunen;
51. benadrukt dat het van belang is initiatieven uit de relevante sectoren zelf te ondersteunen, teneinde te zorgen voor een bredere steun voor de Europese energie-unie;
52. roept de Commissie en de lidstaten ertoe op zich bewust te worden van het enorme potentieel van de ultraperifere gebieden en de landen en gebieden overzee als bron van hernieuwbare energie, in het kader van een ontwikkelingsmodel dat gebaseerd is op volledige autonomie op energiegebied;
53. benadrukt dat een verbetering van de energiezekerheid door een grotere energie-efficiëntie ook aanzienlijke voordelen met zich meebrengt voor het klimaat, de luchtkwaliteit, de

volksgezondheid en het milieu en beveelt een overschakeling aan op hernieuwbare energie, zoals wind-, zonne- en geothermische energie;

54. herhaalt dat de EU en haar lidstaten vastbesloten zijn de eengemaakte energiemarkt te voltooien, met strikte toepassing van het acquis, en verzoekt de Commissie een verplichte doelstelling van 15 % voor te stellen voor grensoverschrijdende interconnectie-infrastructuur, met name voor elektriciteit uit hernieuwbare bronnen, te realiseren tegen 2025; onderstreept dat de klimaat- en energiedoelstellingen niet kunnen worden gehaald indien er geen volledig geïntegreerd Europees net wordt ontwikkeld dat is uitgerust met een groter aantal grensoverschrijdende interconnecties, een grotere opslagcapaciteit en slimme netten die geschikt zijn voor het beheer van een zekere energievoorziening met een groot aandeel hernieuwbare energie; onderstreept het feit dat er een opwaardering nodig is van innoverende technologieën en oplossingen voor een lage uitstoot;
55. wijst erop dat afval in een ware circulaire economie als grondstof weer in de economie moet worden gepompt, teneinde de toegevoegde waarde van een product zo lang mogelijk te behouden en is derhalve van mening dat de voorbereiding voor hergebruik en recycling een veel hogere prioriteit hebben dan verbranding; wijst op het feit dat veel lidstaten reeds een overcapaciteit hebben wat verbrandingsinstallaties betreft; benadrukt de noodzaak van een betere planning en uitwisseling van informatie en het voorkomen van lock-ineffecten; dringt er bij de Commissie op aan rekening te houden met het verband tussen de energie-unie en de circulaire economie;
56. dringt erop aan dat het energiebeleid van de Europese Unie een middel moet zijn om iedereen toegang te geven tot energie, bij te dragen tot betaalbare energieprijzen ten behoeve van alle consumenten en de overheidscontrole en -regulering in deze sector te versterken; herhaalt dat energie een menselijke basisbehoefte is en dat de EU daarom bijzondere aandacht moet besteden aan de kwestie van energie-armoede en maatregelen moet bevorderen om dit probleem, waarmee een op de vier burgers in de EU te kampen heeft, aan te pakken; herinnert eraan dat dit probleem de komende jaren waarschijnlijk nog erger zal worden;
57. verzoekt de Commissie een actieplan op te stellen voor de aanpak van energie-armoede, met specifieke maatregelen en methoden om energie-armoede te overwinnen en de EU-burgers uit de gevarenzone te halen, aangezien steeds meer gezinnen in energie-armoede verzeild geraken en andere een groot risico lopen om in dit soort armoede terecht te komen, steeds meer elektriciteits- en gasverbruikers hun rekeningen niet kunnen betalen en opgezadeld raken met steeds meer schulden en vele mensen ervoor kiezen hun woning te verwarmen met goedkope, vuile brandstoffen die niet alleen de consumenten zelf, maar ook hun omgeving schade berokkenen;
58. verzoekt de Commissie een hoofdstuk over energie op te nemen in alle relevante handelsovereenkomsten;
59. beveelt aan dat overeenkomsten erop worden gericht EU-toetredingslanden te betrekken bij de energieprojecten van de Europese Unie;
60. verzoekt om volledige transparantie in de boekhouding inzake subsidies voor fossiele brandstoffen in de EU; is in dit verband verheugd over de duidelijkheid die wordt geboden

in dergelijke rapportage, bijvoorbeeld het OESO-verslag 2013 over begrotingssteun en belastinguitgaven voor fossiele brandstoffen, waarin 550 maatregelen werden geïdentificeerd die de productie van fossiele brandstoffen ondersteunen in 34 lidstaten, met een waarde van 55-90 miljard USD per jaar tussen 2005 en 2011;

UITSLAG VAN DE EINDSTEMMING IN DE COMMISSIE

Datum goedkeuring	15.9.2015
Uitslag eindstemming	+: 48 -: 7 0: 8
Bij de eindstemming aanwezige leden	Margrete Auken, Pilar Ayuso, Zoltán Balczó, Catherine Bearder, Ivo Belet, Simona Bonafè, Cristian-Silviu Buşoi, Nessa Childers, Birgit Collin-Langen, Mireille D'Ornano, Miriam Dalli, Seb Dance, Angélique Delahaye, Jørn Dohrmann, Ian Duncan, Stefan Eck, Bas Eickhout, Eleonora Evi, José Inácio Faria, Karl-Heinz Florenz, Francesc Gambús, Iratxe García Pérez, Elisabetta Gardini, Gerben-Jan Gerbrandy, Jens Gieseke, Julie Girling, Sylvie Goddyn, Matthias Groote, Andrzej Grzyb, Jytte Guteland, György Hölvényi, Jean-François Jalkh, Benedek Jávor, Josu Juaristi Abaunz, Karin Kadenbach, Kateřina Konečná, Giovanni La Via, Peter Liese, Susanne Melior, Massimo Paolucci, Bolesław G. Piecha, Pavel Poc, Frédérique Ries, Daciana Octavia Sârbu, Annie Schreijer-Pierik, Renate Sommer, Dubravka Šuica, Claudiu Ciprian Tănăsescu, Estefanía Torres Martínez, Nils Torvalds, Jadwiga Wiśniewska, Damiano Zoffoli
Bij de eindstemming aanwezige vaste plaatsvervangers	Paul Brannen, Nicola Caputo, Elena Gentile, Adam Gierek, Martin Häusling, Krzysztof Hetman, Jan Huitema, Mairead McGuinness, James Nicholson, Bart Staes
Bij de eindstemming aanwezige plaatsvervangers (art. 200, lid 2)	Daniela Aiuto, Tiziana Beghin, Ashley Fox, Stefano Maullu

16.9.2015

ADVIES VAN DE COMMISSIE BUITENLANDSE ZAKEN

aan de Commissie industrie, onderzoek en energie

inzake de weg naar een Europese energie-unie
(2015/2113(INI))

Rapporteur voor advies: Francisco Assis

SUGGESTIES

De Commissie buitenlandse zaken verzoekt de ten principale bevoegde Commissie industrie, onderzoek en energie onderstaande suggesties in haar ontwerpresolutie op te nemen:

1. is ingenomen met de inspanningen van de Commissie om een veerkrachtige energie-unie uit te bouwen en vraagt deze snel te verwezenlijken en te proberen de energie- en klimaatdoelstellingen aan te scherpen, met aandacht voor gelijke voorwaarden voor Europese en niet-Europese energieproducenten, onder meer door de brede toepassing van een herzien emissiehandelssysteem (ETS); verzoekt de Commissie en de lidstaten maatregelen te overwegen die moeten zorgen voor gelijke concurrentievoorwaarden voor producenten uit de EU en uit derde landen, in het bijzonder om de hoogste veiligheids- en milieunormen te waarborgen;
2. benadrukt dat een echt gemeenschappelijk extern energiebeleid van de EU hand in hand moet gaan met haar gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid; dringt in dit verband aan op een betere coördinatie tussen de vicevoorzitter/hoge vertegenwoordiger (VV/HV) en de bevoegde commissarissen om de samenhang van het externe EU-beleid inzake energiezekerheid te vergroten; verzoekt de Commissie de krachten te bundelen onder leiding van de VV/HV met de aanstelling van een verantwoordelijke voor de coördinatie van dit beleid;
3. benadrukt dat bindende, ambitieuze nationale en Europese energie- en klimaatdoelstellingen inzake energie-efficiëntie en hernieuwbare energie het technologisch leiderschap van de EU op deze gebieden zouden helpen waarborgen;
4. onderstreept dat energie niet mag worden gebruikt als middel om politieke druk uit te oefenen in of tussen de lidstaten of op een kader voor internationale samenwerking of buitenlands beleid;

5. benadrukt dat een toereikende, veilige, stabiele en betaalbare energievoorziening enkel tot stand gebracht kan worden als energie-, handels- en buitenlands beleid hand in hand gaan op een samenhangende en rechtlijnige manier, hetgeen betekent dat de EU haar energiebeleid ook moet vormgeven aan de hand van haar doelstellingen voor buitenlands beleid en haar strategische belangen, met name waar het gaat om de betrekkingen met derde landen, en dit beleid moet laten aansluiten op het ontwikkelings-, veiligheids- en handelsbeleid doorheen het hele spectrum van buitenlands beleid; is van mening dat de EU haar afhankelijkheid van bepaalde externe leveranciers en brandstoffen kan verminderen, en zo kan bijdragen aan energiezekerheid op lange termijn, door maximaal gebruik te maken van hernieuwbare energiebronnen en prioriteit toe te kennen aan milieuvriendelijke brandstoffen of technieken;
6. benadrukt dat de EU en haar lidstaten op internationaal niveau met één stem moeten spreken, om de door de Russische Federatie gehanteerde tactiek van verdeel en heers te weerstaan en te voorkomen dat er politieke druk wordt uitgeoefend door de aanvoerroutes van energie af te sluiten; waarschuwt evenwel voor de gevaren van een diplomatieke benadering waarbij misbruik en de ondersteuning van geweld door bepaalde regimes in energie-uitvoerende landen bewust worden genegeerd; herinnert er daarom aan dat een doeltreffend en consequent buitenlands beleid van de Unie gebaseerd moet zijn op de kernbeginselen en -waarden van democratie, mensenrechten en vrijheid;
7. onderstreept het belang van volledige solidariteit tussen de lidstaten op het gebied van energiezekerheid;
8. merkt op dat onze totale energiebehoefte en -invoer gereduceerd zullen worden door voorrang te geven aan energie-efficiëntie, hernieuwbare energie en waar nodig de diversificatie van energiebronnen en -aanvoerroutes, en dat een betere ondersteuning van onderzoek en ontwikkeling inzake energie, waarbij het beginsel van technologische neutraliteit in acht wordt genomen, bepalend is voor een correcte energietransitie naar een koolstofarme economie en van levensbelang is om de leiderspositie van de EU op het gebied van technologie te versterken; wijst op het belang van steun voor technologie op het gebied van energieopslag en -conversie als bescherming tegen energieprijsschommelingen op de wereldmarkt en verstoringen van de internationale energievoorziening;
9. verzoekt de Commissie en de VV/HV een uitgebreid kader op te zetten voor de externe dimensie van de energie-unie, met specifieke aandacht voor de bevordering van strategische partnerschappen met derde landen die energie produceren en doorvoeren, in het bijzonder met de Europese buurlanden en met betrekking tot het uitbreidingsbeleid, op basis van gedeelde gemeenschappelijke waarden; merkt op dat hierbij rekening moet worden gehouden met de huidige stand van zaken met betrekking tot regionale samenwerking en met de planning en ontwikkeling van grote strategische infrastructuurprojecten en de snelle beschikbaarstelling van financiële middelen voor bestaande projecten, waaronder de uitwerking van alternatieve routes en het zoeken naar alternatieve energieleveranciers voor de lidstaten die momenteel afhankelijk zijn van één enkele leverancier en de lidstaten die onder de categorie van energie-eilanden vallen; benadrukt het belang van het energiepartnerschap met landen uit het zuidelijke Middellandse Zeegebied en het Oostelijk Partnerschap en is van mening dat dit een

gewichtige plaats moet innemen bij de lopende herziening van het Europese nabuurschapsbeleid; onderstreept dat een uitbreiding van de energie-infrastructuur en de wetgeving inzake energiebeheer naar de Europese Energiegemeenschap zal bijdragen tot een grotere stabiliteit en een beter investeringsklimaat in de onmiddellijke omgeving van de EU;

10. roept de Commissie op te blijven aandringen op de invoering van een systeem voor energie-uitwisseling tussen de EU en de VS, gezien de huidige en toekomstige ontwikkelingen op het gebied van onderzoek, innovatie en licentieverlening met betrekking tot stroomnetten, zoals hoogspanningsverbindingen, die tot doel hebben een mondiaal netwerk op te zetten voor het delen van hernieuwbare energie;
11. verzoekt de Commissie een brede strategie te ontwikkelen voor de diversificatie van de energievoorziening; benadrukt het belang van koolstofarme binnenlandse energiebronnen voor landen die in hoge mate zijn aangewezen op ingevoerde energie, met name van één enkele leverancier;
12. benadrukt dat een toekomstige energie-unie een einde moet maken aan elk isolement van lidstaten en regio's op het gebied van energie en vóór alles de meest kwetsbare landen moet ondersteunen bij de diversificatie van hun energiebronnen en aanvoerroutes;
13. verzoekt de Commissie versneld werk te maken van de aanleg van onderlinge energieverbindingen tussen de lidstaten om zo bij te dragen aan vermindering van de afhankelijkheid van energieleveranciers van buiten de EU;
14. verzoekt de Commissie de beschikbare opties voor de gezamenlijke onderhandeling over energiecontracten met externe leveranciers aan te geven, waarbij de kernwaarden van de EU steeds centraal moeten staan en bevorderd moeten worden, in het bijzonder de eerbiediging van mensenrechten en democratie, en sociale, milieu- en consumentenbescherming; dringt er bij de Commissie op aan een grotere rol te spelen bij het toetsen van de verenigbaarheid van intergouvernementele overeenkomsten en grote commerciële contracten met het EU-recht en van de gevolgen daarvan voor de energiezekerheid, onder meer door een voorafgaande evaluatie van deze overeenkomsten en contracten en door deelname aan de onderhandelingen; beklemtoont dat een duurzaam hulpbronnenverbruik en een economie met geringe emissie centraal moeten staan in de energie-unie en dat dit tot uiting moet komen in het EU-beleid en in de baanbrekende inspanningen van de EU om de klimaatverandering aan te pakken; benadrukt dat de energie-unie gefundeerd moet zijn op het beginsel met één stem te spreken in de onderhandelingen met derde landen; verzoekt de Commissie en de lidstaten in dit verband op vrijwillige basis een gemeenschappelijk onderhandelingsmechanisme in te voeren om de EU beter in staat te stellen collectieve onderhandelingen te voeren met het oog op de ontwikkeling van een EU-onderhandelingspositie;
15. verzoekt de Commissie een reflectiegroep op hoog niveau inzake energiezekerheid, buitenlands beleid en de energie-unie op te richten met een sterke vertegenwoordiging en inbreng van het Europees Parlement en maatschappelijke belanghebbenden, teneinde met externe partners geloofwaardige langetermijnsenario's voor vraag, aanbod en samenwerking te ontwikkelen, met name op het gebied van de capaciteitsopbouw en uitwisseling van technologie voor hernieuwbare energie en energie-efficiëntie en het

verband tussen energie en mensenrechten;

16. verzoekt de Commissie vast te houden aan haar doelstelling om in het trans-Atlantisch partnerschap voor handel en investeringen (TTIP) een apart hoofdstuk aan energie te wijden;
17. is van mening dat solidariteit tussen de lidstaten, als overkoepelend beginsel om de continuïteit van de energievoorziening te waarborgen, ook uitgebreid moet worden naar de verdragsluitende partijen bij de energie-unie.

UITSLAG VAN DE EINDSTEMMING IN DE COMMISSIE

Datum goedkeuring	15.9.2015
Uitslag eindstemming	+: 51 -: 10 0: 1
Bij de eindstemming aanwezige leden	Nikos Androulakis, Francisco Assis, Petras Auštrevičius, Amjad Bashir, Bas Belder, Goffredo Maria Bettini, Mario Borghezio, Elmar Brok, Klaus Buchner, James Carver, Fabio Massimo Castaldo, Javier Couso Permuy, Knut Fleckenstein, Anna Elżbieta Fotyga, Eugen Freund, Michael Gahler, Richard Howitt, Sandra Kalniete, Tunne Kelam, Afzal Khan, Janusz Korwin-Mikke, Andrey Kovatchev, Eduard Kukan, Ilhan Kyuchyuk, Arne Lietz, Barbara Lochbihler, Sabine Lösing, Ulrike Lunacek, Andrejs Mamikins, Ramona Nicole Mănescu, David McAllister, Francisco José Millán Mon, Pier Antonio Panzeri, Demetris Papadakis, Tonino Picula, Kati Piri, Andrej Plenković, Cristian Dan Preda, Jozo Radoš, Sofia Sakorafa, Jacek Saryusz-Wolski, Alyn Smith, Jaromír Štětina, Charles Tannock, Eleni Theoharous, Ivo Vajgl, Elena Valenciano, Geoffrey Van Orden, Hilde Vautmans
Bij de eindstemming aanwezige vaste plaatsvervaarders	Ana Gomes, Andrzej Grzyb, Cătălin Sorin Ivan, Antonio López-Istúriz White, Urmas Paet, Miloslav Ransdorf, Jean-Luc Schaffhauser, György Schöpflin, Renate Sommer, Dubravka Šuica, Traian Ungureanu, Bodil Valero
Bij de eindstemming aanwezige plaatsvervaarders (art. 200, lid 2)	Claudiu Ciprian Tănăsescu

24.9.2015

ADVIES VAN DE COMMISSIE INTERNATIONALE HANDEL

aan de Commissie industrie, onderzoek en energie

inzake de weg naar een Europese energie-unie
(2015/2113(INI))

Rapporteur voor advies: Klaus Buchner

SUGGESTIES

De Commissie internationale handel verzoekt de ten principale bevoegde Commissie industrie, onderzoek en energie onderstaande suggesties in haar ontwerpresolutie op te nemen:

1. is er vast van overtuigd dat een op lange termijn veerkrachtige energie-unie gestoeld moet zijn op interconnectie, met bijzondere aandacht voor energie-eilanden en kwetsbare regio's binnen de EU, een hogere energie-efficiëntie, energiebesparing, een volledige benutting van veilige en duurzame eigen energiebronnen, kostenefficiëntie, de uitbanning van energiearmoede, verbeterde zelfvoorziening en samenwerking en betrouwbare effectbeoordelingen van toekomstige energie-infrastructuur; steunt het doel van de energie-unie om af te stappen van een door fossiele brandstoffen aangedreven economie, waarin energie gebaseerd is op een gecentraliseerde, aanbodgestuurde benadering en op oude technologieën; is ervan overtuigd dat handel ertoe kan bijdragen dit doel te bereiken;
2. benadrukt dat de EU als prioriteit de meest kwetsbare landen moet helpen om hun bronnen en aanvoerroutes, met inbegrip van bidirectionele stromen, te diversifiëren en daarbij de nadruk te leggen op hernieuwbare energie en de bijhorende opslagfaciliteiten om wereldwijd efficiënter met energie om te gaan, en dat de EU moet helpen om de energiearmoede uit te bannen, moet bijdragen tot wereldwijde duurzame ontwikkeling en de mondiale inspanningen voor de aanpak van de klimaatverandering moet steunen;
3. wijst erop dat de EU 53 % van haar energie invoert tegen een kostprijs van ongeveer 400 miljard EUR, wat van de EU de grootste energie-importeur ter wereld maakt; herinnert eraan dat 61 % van het ingevoerde aardgas gebruikt wordt in gebouwen, voornamelijk voor verwarming en koeling, en dat de vraag naar energie in de bouwsector goed is voor circa 40 % van het energieverbruik in de EU en een derde van het aardgasverbruik; onderstreept in dit verband dat betere energie-efficiëntie een doorslaggevend effect zou

hebben op de vermindering van de energie-invoer uit derde landen naar de EU en op de handelstekorten van lidstaten, en dat de onderhandelingspositie van de EU bij externe, energiegerelateerde aangelegenheden daardoor sterker worden; is ervan overtuigd dat een bindende doelstelling voor energie-efficiëntie een kosteneffectieve manier zou zijn om het doel van zelfvoorziening op energiegebied te bereiken; wijst erop dat de werkloosheid zou kunnen worden teruggedrongen als er een ambitieus programma voor betere energie-efficiëntie van woningen in de hele EU zou komen;

4. steunt het doel van de energie-unie om af te stappen van een door fossiele brandstoffen aangedreven economie, waarin energie gebaseerd is op een gecentraliseerde, aanbodgestuurde benadering en op oude technologieën en verouderde bedrijfsmodellen; is ervan overtuigd dat handel ertoe kan bijdragen dit doel te bereiken;
5. benadrukt dat alle handelsovereenkomsten energiehoofdstukken moeten bevatten die gericht zijn op het opbouwen van energiepartnerschappen die van wederzijds belang zijn en op het verbeteren van de toegang tot energiebronnen en buitenlandse markten, zowel met bestaande langetermijnpartners als met nieuwe en toekomstige partnerlanden in gebieden als – maar niet beperkt tot – Centraal-Azië, Noord-Afrika, het Middellandse Zeegebied en Noord-, Midden- en Zuid-Amerika; meent voorts dat alle handelsovereenkomsten moeten bijdragen tot een grotere energie zekerheid van de EU en het mogelijk moeten maken energiebronnen te diversifiëren, kwaliteitsnormen voor energieproducten vast te stellen en gemeenschappelijke normen voor duurzame energieproductie te ontwikkelen; meent nog altijd dat het bijzonder belangrijk is om de afhankelijkheid van ingevoerde energie te verminderen, met name door hernieuwbare energie en energie-efficiëntie sterker te bevorderen; dringt in dit verband aan op samenhang tussen het EU-handelsbeleid en de beginselen van het EU-energiebeleid en onderstreept dat energiehoofdstukken in handelsovereenkomsten moeten aansluiten bij de algemene EU-doelstellingen op het gebied van klimaat en duurzame energie, alsook bij de overkoepelende doelstelling van de omschakeling naar een koolstofarme economie, overeenkomstig de conclusies van de Europese Raad van maart 2015 over de energie-unie;
6. wijst erop dat het EU-handelsbeleid gericht zou moeten zijn op het verbeteren van de energie zekerheid conform artikel 194 VWEU, het diversifiëren van de Europese energiemix en het verminderen van de afhankelijkheid van de invoer van één enkel leverings- of voorzieningspunt, waarbij de desbetreffende verdeling van bevoegdheden zoals omschreven in het Verdrag in acht wordt genomen; benadrukt dat de vermindering van de afhankelijkheid van één enkele leverancier niet mag leiden tot een toename van de afhankelijkheid van een andere; is van mening dat alle infrastructuurprojecten en handelsovereenkomsten van de EU die tot doel hebben de energiebronnen, -leveranciers en -routes te diversifiëren volledig in lijn moeten zijn met de langetermijnverplichtingen van de EU op het gebied van het koolstofarm maken van de energievoorziening alsook met de EU-wetgeving op milieugebied en andere relevante terreinen;
7. is van oordeel dat bewustmaking rondom de energievraag, bevordering van veilige en ecologisch duurzame eigen energiebronnen, verbetering van de energie-efficiëntie en van de energie-interconnectie, door middel van ambitieuze bindende streefdoelen, en de bewustmaking van burgers omtrent een verantwoord energieverbruik de meest

doeltreffende instrumenten zijn om de afhankelijkheid van externe energie van onstabiele internationale energieleveranciers te beperken en de EU-klimaatdoelstellingen te verwezenlijken; is van mening dat energie-afhankelijkheid op korte termijn kan worden teruggedrongen door bewustmaking rondom de energievraag, ontwikkeling van hernieuwbare energievormen en de opslag daarvan, opslag van aardgas, ontwikkeling van bidirectionele gasinfrastructuur, stimulering van nieuwe projecten die maximaal gebruik van de bestaande infrastructuur mogelijk maken, en de voorbereiding van regionale voorzieningszekerheidsplannen;

8. onderstreept de noodzaak om knelpunten te verwijderen en verbindingen te ontwikkelen die grensoverschrijdende handel mogelijk maken en concurrerende en goed geïntegreerde regionale energiemarkten creëren;
9. wijst erop dat bij de Europese strategie voor energie-invoer rekening moet worden gehouden met de reële kosten en baten van energiebronnen door de plaatselijke bevolking actief bij het besluitvormingsproces te betrekken en door alle directe en indirecte factoren in ogenschouw te nemen, en niet alleen de factoren die verband houden met het rechtstreeks gebruik van deze bronnen; herinnert aan de risico's en gevolgen voor milieu, klimaat en gezondheid van de winning van niet-conventionele fossiele brandstoffen;
10. onderstreept dat handel een belangrijke bijdrage kan leveren aan de bevordering en ontwikkeling van toekomstgerichte energietechnologie, met name wat betreft energieopslag en -vervoer, zoals de bevordering van "green goods" en de ontwikkeling van internationale normen voor energie-efficiëntie; verzoekt de Commissie en de lidstaten energie-efficiëntie als een op zichzelf staande energiebron te beschouwen; benadrukt dat de bestaande technologieën voor het omzetten van zonne- en windenergie in gas bescherming kunnen bieden tegen energieprijsschommelingen op de wereldmarkt, gezien de reeds bestaande grote opslagfaciliteiten, gastransportnetten en moderne gascentrales; onderstreept dat het handelsbeleid van de EU gericht zou moeten zijn op het wegnemen van tarifaire en onnodige niet-tarifaire belemmeringen voor de handel in innovatieve energietechnologie; wijst erop dat 40 % van alle octrooien voor technologie op het gebied van hernieuwbare energie in handen is van EU-bedrijven;
11. is ingenomen met de onderhandelingen over een initiatief voor groene producten tussen de EU en 13 andere WTO-leden dat betrekking heeft op producten, diensten en technologie welke bijdragen tot groene groei, bescherming van het milieu, klimaatmaatregelen en duurzame ontwikkeling, en dringt aan op afronding van de besprekingen eind 2015 op de WTO-ministerconferentie in Nairobi;
12. vraagt de Commissie om voor strenger toezicht op mededingingsverstoringe gedragingen en antidumpingmaatregelen te zorgen die de Europese energiesector beschermen tegen onrechtmatige invoer uit derde landen;
13. wijst op het belang van in handelsovereenkomsten opgenomen bepalingen inzake technologische samenwerking en diensten op het gebied van energie-efficiëntie en gedecentraliseerde productie van hernieuwbare energie, met inbegrip van onderhoud en ontwikkeling van software; wijst erop dat het verminderen van de koolstofafhankelijkheid een gemeenschappelijk doel is van de EU en talrijke partnerlanden, -regio's en -steden;

14. roept de lidstaten en de Commissie, overeenkomstig haar wereldwijde klimaatbeleid en de G20-toezegging om subsidie voor fossiele brandstoffen geleidelijk af te schaffen, ertoe op om uitvoerkredieten voor investeringen in met fossiele brandstoffen gestookte energiecentrales met onmiddellijke ingang te verbieden;
15. betreurt het feit dat de gesprekken over de modernisering van handelsbeschermingsinstrumenten stilliggen in de Raad, ondanks het feit dat het Parlement ten volle steun geeft aan strengere maatregelen tegen oneerlijke invoer uit derde landen;
16. verzoekt de Commissie door middel van internationale handelsinstrumenten ontwikkelingslanden aan te moedigen om hun energieproductie te diversifiëren en de productie van zonne-energie met name in de zuidelijke buurlanden van de EU te stimuleren;
17. vraagt de Raad om verder te gaan met de modernisering van handelsbeschermingsinstrumenten om zo te waarborgen dat de Europese industrie, in het bijzonder die voor de productie van turbines, zonnepanelen, edelstaal en bouw materiaal, optimaal van de energieomschakeling kan profiteren;
18. benadrukt dat de onderhandelingen inzake de overeenkomst over milieugoederen gebaseerd moeten zijn op een definitie van milieugoederen die aansluit bij het EU-beleid en niet in strijd mogen zijn met de maatregelen ten behoeve van ontwikkelingslanden die in het kader van het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering (UNFCCC) zijn aangenomen;
19. dringt er bij de lidstaten op aan dat zij waar van toepassing nauwer gaan samenwerken aan het mechanisme voor informatie-uitwisseling met betrekking tot intergouvernementele overeenkomsten met derde landen op het gebied van energie; verzoekt de Commissie voorts te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn voor vrijwillige gezamenlijke onderhandelingen van energiecontracten met externe leveranciers namens de EU; herhaalt echter dat er alleen steun zou moeten worden geboden wanneer een of meer lidstaten daar uitdrukkelijk om vragen, rekening houdende met de beslissingsvrijheid van ondernemers;
20. benadrukt dat energieovereenkomsten altijd moeten steunen op het wederkerigheidsbeginsel, en kwaliteitsnormen en de naleving van het wettelijke kader en de EU-wetgeving moeten waarborgen; verzoekt de Commissie normen te ontwikkelen voor energieovereenkomsten met derde landen die de belangen van de EU ten goede komen; verlangt, met het oog op de bevordering van de democratie en de transparantie, dat de Commissie het Europees Parlement regelmatig informeert over energieovereenkomsten tussen de EU en derde landen;
21. verzoekt de Commissie initiatieven te bevorderen voor samenwerking in de energiesector tussen de landen in het Middellandse Zeegebied, om aldus bij te dragen aan vrede en voorspoed voor hun bevolking, en onderstreept dat het EU-handelsbeleid een belangrijke rol kan spelen bij de verbetering van de interconnectie tussen de twee zijden van de Middellandse Zee; deelt het standpunt van de Commissie dat er een mediterraan gasknooppunt moet worden opgebouwd en is van oordeel dat via financiële EU-instrumenten geboden steun moet worden overwogen; wijst er tegelijkertijd op dat de

lidstaten rond de Middellandse Zee actief moeten worden gesteund bij het ontwikkelen van hun capaciteit voor zonne-energie en bij het opnemen van potentiële overschotten in voorzieningsnetwerken voor minder begunstigde lidstaten;

22. wijst erop dat het opstarten van onderhandelingen over energieovereenkomsten met derde landen de EU een krachtigere stem in de internationale context zou geven, en de nodige randvoorwaarden zou creëren voor projecten die de energiezekerheid van de EU verbeteren, met name grootschalige investeringen in transnationale infrastructuurprojecten;

UITSLAG VAN DE EINDSTEMMING IN DE COMMISSIE

Datum goedkeuring	22.9.2015
Uitslag eindstemming	+: 31 -: 7 0: 1
Bij de eindstemming aanwezige leden	William (The Earl of) Dartmouth, Maria Arena, Tiziana Beghin, David Campbell Bannerman, Salvatore Cicu, Marielle de Sarnez, Santiago Fisas Ayxelà, Eleonora Forenza, Karoline Graswander-Hainz, Ska Keller, Jude Kirton-Darling, Gabriellus Landsbergis, Bernd Lange, Emmanuel Maurel, Anne-Marie Mineur, Sorin Moisă, Franck Proust, Godelieve Quisthoudt-Rowohl, Viviane Reding, Inmaculada Rodríguez-Piñero Fernández, Tokia Saïfi, Matteo Salvini, Marietje Schaake, Helmut Scholz, Joachim Schuster, Joachim Starbatty, Adam Szejnfeld, Iuliu Winkler, Jan Zahradil
Bij de eindstemming aanwezige plaatsvervangers	Klaus Buchner, Dita Charanzová, Edouard Ferrand, Agnes Jongerius, Sander Loones, Gabriel Mato, Fernando Ruas, Jarosław Wałęsa
Bij de eindstemming aanwezige plaatsvervangers (art. 200, lid 2)	Marco Affronte, Andrejs Mamikins

15.7.2015

ADVIES VAN DE COMMISSIE VERVOER EN TOERISME

aan de Commissie industrie, onderzoek en energie

op weg naar een Europese energie-unie
(2015/2113(INI))

Rapporteur voor advies: Henna Virkkunen

SUGGESTIES

De Commissie vervoer en toerisme verzoekt de ten principale bevoegde Commissie industrie, onderzoek en energie onderstaande suggesties in haar ontwerpresolutie op te nemen:

1. is ingenomen met de visie van de Commissie inzake een duurzame, koolstofarme en klimaatvriendelijke energie-unie met een geïntegreerd energiesysteem voor het hele continent en de voltooiing van de interne energiemarkt op basis van mededinging en continuïteit van de energievoorziening, die Europa in staat zal stellen haar afhankelijkheid van niet-Europese landen te verminderen en die zal zorgen voor de creatie van kwaliteitsbanen en groei; herinnert eraan dat minder afhankelijkheid van energie-invoer ook rechtstreeks bijdraagt tot de Europese economie;
2. verzoekt de Commissie, gezien de mondiale aard van het probleem, om in internationale organisaties en op fora inzake milieubescherming en klimaatverandering meer de vermindering te controleren van de CO₂-emissies door andere landen in de wereld;
3. vraagt de Commissie en de lidstaten om vervoer als hoge prioriteit op te nemen in het EU-klimaatbeleid, met name met het oog op de komende COP 21-besprekingen, en om bijvoorbeeld consistente brandstofefficiëntienormen voor te stellen voor zware vrachtwagens, bussen en schepen, aangezien deze al bestaan voor auto's en bestelwagens;
4. schat dat vervoer verantwoordelijk is voor meer dan 30 % van het eindenergieverbruik in Europa en dat vervoer voor 94 % afhankelijk is van olieproducten; vindt daarom dat een schoner energiesysteem dat duidelijk verbonden is met het koolstofvrij maken van de vervoerssector een centrale plek moet innemen in een kaderstrategie voor een schokbestendige energie-unie met een toekomstgericht beleid inzake klimaatverandering; beklemtoont dat gecombineerde maatregelen om energie-efficiëntie te stimuleren en innovatieve energietechnologie te ontwikkelen van cruciaal belang zijn voor de

verwezenlijking van een milieuvriendelijke duurzame energiemix voor het Europese vervoerssysteem; vindt dat een gevarieerd gebruik van hernieuwbare energiebronnen moet worden aangemoedigd, waaronder vloeibaar aardgas voor zware vrachtwagens en in de sector van het zeevervoer; dringt er bij de Commissie op aan voorstellen in te dienen voor de afschaffing, indien passend, van voor het milieu schadelijke belastingsubsidies; moedigt steun aan voor onderzoek en innovatie die gericht zijn op het vinden van betere mobiliteitsoplossingen, technologisch en ook op het gebied van ondersteunende technologieën en beleidsmaatregelen;

5. onderstreept dat de sectoren luchtvaart en zeevervoer in Europa de snelste groeiende bronnen van emissies en olieconsumptie zijn; merkt op dat er een wereldwijde regeling in het kader van de Internationale Burgerluchtvaartorganisatie en de Internationale Maritieme Organisatie nodig is om de CO₂-emissiedoelstellingen voor de lucht- en de zeevaart te halen; herinnert eraan de wederkerigheid van de milieunormen van essentieel belang is voor het concurrentievermogen van de Europese bedrijfstakken; stipt aan dat effectieve maatregelen van deze organisaties om de emissies van de luchtvaart en zeevaart te reguleren tot dusverre zijn uitgebleven; roept de Commissie en de lidstaten op initiatieven te nemen die kunnen leiden tot snellere vooruitgang in de richting van de totstandkoming van een dergelijke wereldwijde overeenkomst en in de richting van een betere aflegging van democratische verantwoording door deze organisaties; onderstreept dat het belangrijk is om rekening te houden met de specifieke situatie van de insulaire en ultraperifere gebieden, vanwege hun economische, sociale en territoriale beperkingen;
6. moedigt de ontwikkeling aan van energie-infrastructuren, inclusief infrastructuur voor alternatieve brandstoffen, in het kader van een macroregionale benadering, om de totstandkoming van "energie-eilanden" tegen te gaan; moedigt ook het gebruik aan van concepten als "de methanoeconomie", "infrastructuur voor slimme netwerken" (ook voor elektrische mobiliteit) en "voertuigen voor goederenvervoer als energieopslag", om het gebruik efficiënter te maken en de energievoorziening te verbeteren;
7. stipt aan dat 70 % van de Europeanen in steden wonen en dringt er bij de lidstaten op aan om in samenwerking met plaatselijke en regionale autoriteiten gerichte maatregelen te treffen met het oog op een vlot, kosteneffectief en energiezuinig stadsvervoer; herinnert eraan dat verantwoordelijk landgebruik, verantwoordelijke landplanning en duurzame vervoersoplossingen in stedelijke gebieden een doeltreffende bijdrage leveren aan de terugdringing van de CO₂-emissies; roept de Commissie op de maatregelen te treffen die nodig zijn om openbaar vervoer, oplossingen voor gedeelde mobiliteit en lopen en fietsen te bevorderen, met name in dichtbevolkte gebieden, en waar nodig voorstellen te doen om de EU-regelgeving te moderniseren, teneinde multimodaliteit en nieuwe mobiliteit en logistieke diensten te bevorderen; onderstreept in verband hiermee dat er onbenut potentieel is voor intermodaliteit, nieuwe ICT-technologieën en de invoering van schone motoren;
8. dringt aan op alomvattende wetgeving voor het stimuleren van de publieke en private investerings- en financieringsregelingen op lange termijn voor veelbelovende en innoverende technologieën in onderzoek, productie en distributie in verband met hernieuwbare brandstoffen en moderne motortechnologie, op een technologie-neutrale wijze die niet leidt tot marktverstoring, alsmede Europese infrastructuur voor het

vervoersnetwerk met focus op duurzame en groenere vervoerswijzen; benadrukt het feit dat commerciële en technologische valkuilen moeten worden vermeden; benadrukt dat de uitstoot moet worden teruggedrongen door fossiele brandstoffen geleidelijk te vervangen door hernieuwbare brandstoffen, elektriciteit of koolstofarme alternatieven; vindt dat er steun nodig is voor de snelle invoering van vloeibaar aardgas; herinnert eraan dat het openstellen van de markt voor hernieuwbare brandstoffen in de luchtvaart de EU zou helpen haar leidende rol op het gebied van hernieuwbare energie te blijven spelen;

9. stipt aan dat het koolstofvrij maken van de vervoerssector de integratie veronderstelt van maatregelen die de grenzen tussen de beleidsterreinen overschrijden, op de gebieden energie, vervoer, handel en onderzoek en innovatie; onderstreept het belang van een consistente benadering in alle lidstaten om nationale fragmentatie te voorkomen, en beklemtoont dat er normen en interoperabiliteitsvereisten moeten worden opgesteld opdat het Europese bedrijfsleven de marktmogelijkheden kan benutten;
10. benadrukt dat de invoering van elektrische voertuigen een extra last zal betekenen voor de elektriciteitsproductie en vraagt te onderzoeken of daaraan met de huidige productiemiddelen wel tegemoet kan worden gekomen;
11. is verheugd over de verschuiving naar de duurzaamste en energiezuinigste vervoerswijzen en vervoersroutes, zoals het spoor, zeevervoer over korte afstand, de binnenvaart en vervoer over zee, door deze concurrerender te maken en efficiënter wat de vermindering van de CO₂-emissies betreft; onderstreept in verband hiermee het feit dat intermodaliteit belangrijk is;
12. roept de Commissie op een algemene strategie voor het wegvervoer op te stellen, als onderdeel van het koolstofarm maken van de vervoerssector en ter ondersteuning van meer inspanningen voor de ontwikkeling en ingebruikname van elektrische mobiliteit voor het wegvervoer;
13. merkt op dat wegvervoer op basis van gas een volwassen technologie met CO₂-uitstoot vormt, en dat dit gas nuttig kan zijn als overbruggingsbrandstof bij de overgang naar schoon vervoer; beklemtoont echter dat de subsidiëring van de verwezenlijking van infrastructuur gericht moet zijn op schone technologieën;
14. staat achter een algemeen pakket voor het wegvervoer ter bevordering van de bepaling van een efficiëntere kaderprijs voor het gebruik van infrastructuur en de invoering van intelligente interoperabele vervoersoplossingen; beklemtoont dat de energie-efficiëntie kan worden verbeterd door de digitalisering en het gebruik van intelligente vervoerssystemen te ondersteunen en innovatieve vervoersdiensten te ontwikkelen; dringt aan op een toekomstgerichte onderzoeks- en innovatiestrategie voor de vervoerssector; steunt de ontwikkeling van duurzame plannen voor stedelijke en plattelandsmobiliteit, om de vervuiling door het verkeer, congestie, lawaai en verkeersongevallen terug te dringen; is van mening dat deze plannen als doel dienen te hebben ongelijkheden weg te nemen, wat mensen met een handicap en kosten betreft;
15. moedigt de Commissie aan om bij haar werkzaamheden voor de harmonisering van de certificeringscriteria voor duurzaam toerisme een criterium op te nemen inzake het gebruik van hernieuwbare energie en ook een criterium inzake de terugdringing van de

CO₂-emissies, overeenkomstig de EU-doelstellingen;

16. roept de Commissie op de integratie van geavanceerde technologieën in innoverend spoorvervoer te bespoedigen door het Shift2Rail-initiatief te bevorderen, dat een belangrijke rol kan spelen bij een schoon openbaar vervoer;
17. benadrukt het feit dat prioriteit moet worden gegeven aan EFSI-steun voor vervoersprojecten die de technologische overgang naar een schoon en duurzaam vervoerssysteem mogelijk maken; beklemtoont dat bij andere op EU-niveau beschikbare instrumenten voor financiële steun de prioriteit moet gaan naar investeringen in infrastructuur voor intermodaliteit, het spoor, vervoer over zee en binnenwateren.

UITSLAG VAN DE EINDSTEMMING IN DE COMMISSIE

Datum goedkeuring	14.7.2015
Uitslag eindstemming	+: 40 -: 6 0: 0
Bij de eindstemming aanwezige leden	Daniela Aiuto, Lucy Anderson, Marie-Christine Arnautu, Georges Bach, Izaskun Bilbao Barandica, Deirdre Clune, Michael Cramer, Luis de Grandes Pascual, Andor Deli, Isabella De Monte, Ismail Ertug, Jacqueline Foster, Dieter-Lebrecht Koch, Stelios Kouloglou, Merja Kyllönen, Miltiadis Kyrkos, Bogusław Liberadzki, Marian-Jean Marinescu, Georg Mayer, Gesine Meissner, Cláudia Monteiro de Aguiar, Jens Nilsson, Markus Pieper, Salvatore Domenico Pogliese, Gabriele Preuß, Christine Revault D'Allonnes Bonnefoy, Dominique Riquet, Massimiliano Salini, David-Maria Sassoli, Claudia Schmidt, Claudia Tapardel, Keith Taylor, Pavel Telička, István Ujhelyi, Peter van Dalen, Wim van de Camp, Janusz Zemke, Roberts Zile, Kosma Zlotowski, Elżbieta Katarzyna Łukacijewska
Bij de eindstemming aanwezige vaste plaatsvervangers	Ivo Belet, James Carver, Bas Eickhout, Theresa Griffin, Ruža Tomašić, Henna Virkkunen

**UITSLAG VAN DE EINDSTEMMING
IN DE TEN PRINCIPALE BEVOEGDE COMMISSIE**

Datum goedkeuring	10.11.2015
Uitslag eindstemming	+: 47 -: 13 0: 2
Bij de eindstemming aanwezige leden	Zigmantas Balčytis, Nicolas Bay, Bendt Bendtsen, Reinhard Bütikofer, Jerzy Buzek, Philippe De Backer, Pilar del Castillo Vera, Christian Ehler, Peter Eriksson, Fredrick Federley, Ashley Fox, Adam Gierek, Juan Carlos Girauta Vidal, Theresa Griffin, Marek Józef Gróbarczyk, Roger Helmer, Hans-Olaf Henkel, Kaja Kallas, Barbara Kappel, Krišjānis Kariņš, Seán Kelly, Jeppe Kofod, Miapetra Kumpula-Natri, Janusz Lewandowski, Paloma López Bermejo, Ernest Maragall, Edouard Martin, Dan Nica, Angelika Niebler, Morten Helveg Petersen, Miroslav Poche, Michel Reimon, Herbert Reul, Paul Rübig, Algirdas Saudargas, Neoklis Sylikiotis, Antonio Tajani, Dario Tamburrano, Patrizia Toia, Evžen Tošenovský, Claude Turmes, Miguel Urbán Crespo, Vladimir Urutchev, Adina-Ioana Vălean, Kathleen Van Brempt, Henna Virkkunen, Martina Werner, Anna Záborská, Flavio Zanonato
Bij de eindstemming aanwezige vaste plaatsvervangers	Ian Duncan, Cornelia Ernst, Jude Kirton-Darling, Olle Ludvigsson, Marian-Jean Marinescu, Clare Moody, Massimiliano Salini, Maria Spyrali, Pavel Telička
Bij de eindstemming aanwezige plaatsvervangers (art. 200, lid 2)	Isabella Adinolfi, Paul Brannen, Nessa Childers, Edward Czesak

HOOFDELIJKE EINDSTEMMING IN DE TEN PRINCIPALE BEVOEGDE COMMISSIE

47	+
ALDE	Philippe De Backer, Fredrick Federley, Juan Carlos Girauta Vidal, Kaja Kallas, Morten Helveg Petersen, Pavel Telička
ECR	Edward Czesak, Ian Duncan, Ashley Fox, Marek Józef Gróbarczyk, Hans-Olaf Henkel, Evžen Tošenovský
PPE	Bendt Bendtsen, Jerzy Buzek, Christian Ehler, Krišjānis Kariņš, Seán Kelly, Janusz Lewandowski, Marian-Jean Marinescu, Angelika Niebler, Herbert Reul, Massimiliano Salini, Algirdas Saudargas, Maria Spyrali, Antonio Tajani, Vladimir Urutchev, Adina-Ioana Vălean, Henna Virkkunen, Anna Záborská, Pilar del Castillo Vera
S&D	Zigmantas Balčytis, Paul Brannen, Nessa Childers, Adam Gierek, Theresa Griffin, Jude Kirton-Darling, Jeppe Kofod, Miapetra Kumpula-Natri, Olle Ludvigsson, Edouard Martin, Clare Moody, Dan Nica, Miroslav Poche, Patrizia Toia, Kathleen Van Brempt, Martina Werner, Flavio Zanonato

13	-
EFDD	Isabella Adinolfi, Roger Helmer, Dario Tamburrano
ENF	Nicolas Bay
GUE/NGL	Cornelia Ernst, Paloma López Bernejo, Neoklis Sylikiotis, Miguel Urbán Crespo
Verts/ALE	Reinhard Bütikofer, Peter Eriksson, Ernest Maragall, Michel Reimon, Claude Turmes

2	0
ENF	Barbara Kappel
PPE	Paul Rübig

Verklaring van de gebruikte tekens:

+ : voor

- : tegen

0 : onthouding